

Ehdotus laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi korkeakoulujen rahoitusmalleihin 1.1.2019 alkaen

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:8

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:8

**Ehdotus laadullisen työllistymisen
sisällyttämiseksi korkeakoulujen
rahoitusmalleihin 1.1.2019 alkaen**

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN (PDF): 978-952-263-454-2

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Teija Metsänperä

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö	2.3.2017	
Tekijät	Työryhmä laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi korkeakoulujen rahoitusmalleihin. Puheenjohtaja: Tapio Kosunen, sihteerit: Tomi Halonen, Maarit Palonen, Jukka Haapamäki		
Julkaisun nimi	Ehdotus laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi korkeakoulujen rahoitusmalleihin 1.1.2019 alkaen		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:8		
Diaarinumero	39/040/2016	Teema	koulutus, tiede
ISBN PDF	978-952-263-454-2	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-454-2		
Sivumäärä	50	Kieli	suomi
Asiasanat	ammattikorkeakoulut, yliopistot, korkeakoulut, koulutus, valtionrahoitus, ohjaus, rahoitus, rahoitusmalli, työllistyminen		
Tiivistelmä	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 29.6.2016 työryhmän selvittämään ja laatimaan ehdotuksen laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleihin. Työryhmä on työnsä aikana käsitellyt eri mahdollisuuksia työllistymisen laadullisen ulottuvuuden mittaamiseksi. Näitä ovat Tilastokeskuksen työllistymisen ammattitietoon pohjautuvat tiedot, palkkaukseen liittyvät tiedot sekä korkeakoulujen omana tiedonkeruunaan keräämät valmistuneiden uraseurantaa koskevat tiedot.</p> <p>Nykyinen työllistymisen rahoituskriteeri ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleissa korvattaisiin työllistymisen laadullisen ulottuvuuden sisältävällä kriteerillä. Työllistymisen suhteellinen osuus kokonaisrahoituksesta säilyisi kuitenkin ennallaan sekä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden että yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta. Ammattikorkeakoulujen rahoituslaskennassa huomioitaisiin jatkossa myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden vastaukset. Tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistyminen esitetään lisättäväksi yliopistojen rahoitusmalliin 1 % osuudella kokonaisrahoituksesta. Rahoitusosuus siirrettäisiin tohtorin tutkinnon suorittaneiden rahoitustekijästä.</p> <p>Työryhmä esittää korkeakoulujen uraseurantakyselyjen tuottamien tietojen käyttämistä rahoituksen laskennassa.</p> <p>Työryhmä on valinnut uraseurantakyselyihin pohjautuen indikaattorit laadullisen työllistymisen mittaamiseksi. Ehdotettavat, rahoituksen laskentaan vaikuttavat indikaattorit mittaavat tutkinnon suorittaneen henkilön tyytyväisyyttä saamaansa korkeakoulutukseen, mahdollisuuksia hyödyntää korkeakoulussa hankittua osaamista työelämässä, työn vaatuvuutta suhteessa saatuun korkeakoulutukseen sekä korkeakoulutuksen merkitystä osaamisen kehittämisessä. Sekä vastaajien antamat arviot että vastaajien määrä vaikuttavat rahoitukseen.</p> <p>Työryhmä ehdottaa, että korkeakoulut siirtyvät keräämään tietoa vuosittain uraseurantakyselyillä nykyisen kahden vuoden välein tapahtuvan tiedonkeruun sijaan. Lisäksi työryhmä tekee kehittämis ehdotuksia uraseurantakyselyjen kehittämiseksi.</p> <p>Raporttiin sisältyy lausuma.</p>		
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	2.3.2017	
Författare	Arbetsgrupp för att inkludera en sysselsättningsrelaterad kvalitetsaspekt i högskolornas finansieringsmodeller. Ordförande: Tapio Kosunen, sekreterar: Tomi Halonen, Maarit Palonen, Jukka Haapamäki		
Publikationens titel	Förslag till att inkludera en sysselsättningsrelaterad kvalitetsaspekt i högskolornas finansieringsmodeller från och med 1.1.2019		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:8		
Diarienummer	39/040/2016	Tema	utbildning, forskning
ISBN PDF	978-952-263-454-2	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-454-2		
Sidantal	48	Språk	finska
Nyckelord	yrkeshögskolor, universitet, högskolor, utbildning, statsfinansiering, styrning, finansiering, finansieringsmodell, sysselsättning		
Referat	<p>Den 29 juni tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp för att utreda och utarbeta ett förslag till att inkludera en sysselsättningsrelaterad kvalitetsaspekt i universitetens och yrkeshögskolornas finansieringsmodeller. Under arbetets gång har arbetsgruppen behandlat alternativa sätt att mäta sysselsättningens kvalitetsaspekt. Dessa omfattar uppgifter som grundar sig på Statistikcentralens data om yrket i fråga om sysselsättningen, uppgifter kring avlöningen samt uppföljande information om utexaminerades karriärer som högskolorna själva insamlat.</p> <p>Det nuvarande finansieringskriteriet för sysselsättning i yrkeshögskolornas och universitetens finansieringsmodeller skulle ersättas med en beräkningsmodell som innehåller en kvalitetsaspekt för sysselsättningen. Sysselsättningens relativa andel av den totala finansieringen skulle dock stanna på samma nivå i fråga om personer som avlagt yrkeshögskoleexamen och högre högskoleexamen. Vid beräkningen av yrkeshögskolornas finansiering skulle man framöver också beakta svaren från personer som avlagt högre yrkeshögskoleexamen. Det föreslås att sysselsättningen hos personer som avlagt doktorsexamen fogas till universitetens finansieringsmodell med en andel på 1 % av den totala finansieringen. Finansieringsandelen skulle överföras från finansieringsfaktorn för personer som avlagt doktorsexamen.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att uppgifterna i högskolornas karriäruppföljningsenkät används vid beräkningen av finansieringen.</p> <p>Arbetsgruppen har utgående från karriäruppföljningsenkäten valt indikatorer för att mäta sysselsättningens kvalitet. De föreslagna indikatorerna inverkar på beräkningen av finansieringen och mäter de utexaminerades tillfredsställelse med utbildningen, möjligheterna att utnyttja kompetensen som förvärvats vid högskolan i arbetslivet, arbetets kravnivå i förhållande till utbildningen och utbildningens betydelse för utvecklingen av kompetensen. Både svaren och antalet personer som svarat på enkäten inverkar på finansieringen.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att högskolorna övergår till att samla in information årligen med hjälp av karriäruppföljningsenkäter i stället för vart annat år, vilket är fallet i dag. Dessutom kommer arbetsgruppen med förslag till utveckling av karriäruppföljningsenkäterna.</p> <p>I rapporten ingår ett utlåtande.</p>		
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture	2.3.2017	
Authors	Working group to develop the inclusion of the quality of employment in the funding models of universities and universities of applied sciences		
Title of publication	Proposal for the inclusion of the quality of employment the funding models of universities and universities of applied sciences from 2019		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2017:8		
Register number	39/040/2016	Subject	Education, Research
ISBN PDF	978-952-263-454-2	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-454-2		
Pages	50	Language	Finnish
Keywords	universities of applied science, universities, education, state funding, steering, funding, funding model, employment		
<p>Abstract</p> <p>On 29 June 2016, the Ministry of Education and Culture set up a working group to investigate and draw up proposals for including the quality and appropriateness of employment in the funding models of universities and universities of applied sciences. During the process the working group considered various ways how the quality dimension of employment can be measured. These include data on professions and occupations of the Statistics Finland, data on salaries and wages, and career monitoring data compiled by the universities on those who have completed their degrees.</p> <p>The current funding criterion concerning employment in the funding models of universities and universities of applied sciences is to be replaced by a criterion that includes the quality dimension of employment. The relative share of the employment criterion in the total funding would stay the same, both with regard to those who have completed a university of applied sciences degree and those who have completed a higher university degree. In future the replies by those who have completed a higher university of applied sciences degree would also be taken into account in calculating the funding for the universities of applied sciences. The quality of employment of those with a doctor's degree would be added to the universities' funding model at a rate of 1% of the total funding. This contribution would be transferred from the financial item of the doctoral graduates.</p> <p>Data produced by the career monitoring surveys by the universities would be used for calculating the funding.</p> <p>Based on the career monitoring surveys the working group has selected indicators for measuring the quality and appropriateness of employment. The indicators to be proposed, which influence the calculation of the funding, measure the satisfaction of graduates with the education they have received, opportunities to use the competence obtained in higher education in working life, the demands of work in relation to education, and the role of education in competence development. The grade given by respondents and the number of respondents will have an impact on the funding.</p> <p>The working group proposes that the universities and universities of applied sciences start to carry out career monitoring surveys to collect data on an annual basis, instead of the current practice of collecting data every two years. The working group also gives proposals for developing the career monitoring surveys.</p> <p>An opinion is attached to the report.</p>			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Distribution by: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriölle	9
1 Johdanto	13
2 Taustaa laadullisen työllistymisen käsitteeseen	16
2.1 Työllistyminen nykyisissä rahoitusmalleissa.....	17
2.2 Kansainväliset esimerkit.....	20
3 Vaihtoehdot laadullisen työllistymisen mittaamiselle rahoitusmalleissa	23
3.1 Ammattuokitus.....	23
3.2 Palkkaus.....	28
3.3 Uraseuranta.....	31
4 Työryhmän esitys laadullisen työllistymisen lisäämiseksi rahoitusmalleihin	36
4.1 Työryhmän ehdotus rahoitusosuuksiksi.....	36
4.2 Työryhmän ehdotus indikaattorien käytöstä.....	38
4.3 Työryhmän ehdotus laadullisen työllistymisen indikaattorien laskennasta.....	42
4.4 Työryhmän muut ehdotukset	46
Lähdeluettelo	48
Liite 1. Akava Ry:n ja Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL Ry:n lausuma	49

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 29.6.2016 työryhmän selvittämään ja laatimaan ehdotuksen laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleihin siten, että tarvittavat muutokset voidaan ottaa käyttöön kohdennettaessa ammattikorkeakoululain (932/2014) 43§:n ja yliopistolain (558/2009) 49§ mukaista perusrahoitusta vuodesta 2019 alkaen.

Työryhmän tehtäväksi asetettiin laadullisen työllistymisen keskeisten ulottuvuuksien selvittäminen, erilaisten laadullisen työllistymisen mittaamistapojen soveltuvuuden arviointi rahoituskriteereiksi sekä ehdotusten laatiminen tarvittaviksi säädösmuutoksiksi ja muiksi toimenpiteiksi. Lisäksi ryhmän tuli arvioida laadullisen työllistymisen rahoitusosuuden riittävyttä rahoitusmalleissa.

Työryhmän tehtävänannon mukaisesti rahoitusmallien tulee tukea valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä kummankin korkeakoulusektorin profiilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Rahoitusmallien tulee kannustaa korkeakouluja strategiseen kehittämiseen.

Korkeakoulujen rahoitusmallien tavoitteena on selkeys ja läpinäkyvyys sekä riittävä vakaus yksittäisen korkeakoulun rahoituksen kehittämisessä. Rahoituskriteerien tulee olla selkeästi määriteltäviä ja läpinäkyviä siten, että yksittäisen korkeakoulun lähivuosien rahoituksen taso on kohtuullisesti ennakoitavissa. Rahoituskriteereissä käytettävien pohjatietojen on oltava luotettavia.

Työryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja Tapio Kosunen opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Jäseniksi työryhmään kutsuttiin opintopalvelujohtaja Mikko Markkola Tampereen yliopistosta, tutkija Juha Sainio Turun yliopistosta, rehtori Mervi Vidgrén Savonia-Ammattikorkeakoulusta, Rehtori Teemu Kokko Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta, toiminnanjohtaja Leena Wahlfors Suomen yliopistot Unifi ry:stä, toiminnanjohtaja Riitta Rissanen ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:stä, asiantuntija Marita Aho elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, koulutusasioiden päällikkö Mika Tuuliainen Suomen Yrittäjistä, koulutuspolitiikan asiantuntija Ida Mielityinen Akava ry:stä, koulutuspoliittinen asiantun-

tija Riina Nousiainen Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, koulutuspoliittinen sihteeri Tapio Heiskari Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:stä, asiantuntija Anni Vesa Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK:sta sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä johtaja Hannu Sirén, tiedeasiantuntija, ryhmän päällikkö Erja Heikkinen, opetusneuvos, ryhmän päällikkö Birgitta Vuorinen ja opetusneuvos Johanna Moisio. Asiantuntija Marita Ahon tilalle jäseneksi työryhmään nimettiin asiantuntija Jari Konttinen Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta 20.1.2017. Työryhmän sihteerinä toimivat ylitarkastaja Jukka Haapamäki ja opetusneuvokset Tomi Halonen ja Maarit Palonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmä on tehtävänantonsa mukaisesti selvittänyt eri mahdollisuuksia työllistymisen laadullisen ulottuvuuden mittaamisessa: ammattitietoon pohjautuvia tietoja, palkkaukseen liittyviä tietoja sekä korkeakoulujen säännöllisesti keräämää tutkinnon suorittaneiden uraseurantaa koskevia tietoja.

Työryhmä esittää, että ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleissa nyt käytössä oleva työllistymisen kriteeri ja laskentatapa korvattaisiin työllistymisen laadullisen ulottuvuuden sisältävällä kriteerillä ja laskentatavalla. Työllistymisen rahoitustekijän suhteellinen osuus kokonaisrahoituksesta ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ja yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta säilyisi ennallaan. Ammattikorkeakoulujen rahoituslaskennassa huomioitaisiin jatkossa myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden vastaajien vastaukset.

Työryhmä esittää yliopistojen rahoitusmalliin lisättäväksi tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistymisen 1 %:n osuudella kokonaisrahoituksesta. Rahoitusosuus siirrettäisiin tohtorin tutkinnon suorittaneiden rahoitustekijästä.

Työryhmä esittää korkeakoulujen uraseurantakyselyjen tuottamien tietojen käyttämistä rahoituksen laskennassa.

Työryhmä on valinnut uraseurantakyselyistä kysymykset työllistymisen laadun indikaattoreiksi ja ne vaikuttaisivat rahoituksen laskentaan. Ehdotettavat indikaattorit mittaavat tutkinnon suorittaneen tyytyväisyyttä saamaansa koulutukseen, korkeakoulussa hankitun osaamisen hyödyntämistä työelämässä, työn vaatavuutta suhteessa koulutukseen sekä koulutuksen merkitystä osaamisen kehittämisessä. Sekä vastaajien antama arvio että vastaajien määrä vaikuttavat rahoitukseen.

Työryhmä ehdottaa, että korkeakoulut siirtyisivät keräämään tietoa uraseurantakyselyillä vuosittain nykyisten kahden vuoden välein tapahtuvan tiedonkeruun sijaan. Lisäksi työryhmä tekee ehdotuksia uraseurantakyselyjen kehittämiseksi.

Raporttiin sisältyy Akava ry:n ja Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:n lausuma.

Saatuana työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittaen muistionsa opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 13.2.2017

Tapio Kosunen

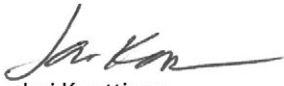
Erja Heikkinen

Tapio Heiskari

Teemu Kokko

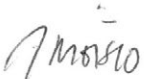
Jari Konttinen

Mikko Markkola

Ida Mielityinen

Johanna Moisio

Riina Nousiainen

Riitta Rissanen

Juha Sainio

Hannu Sirén

Mika Tuuliainen

Anni Vesa

Mervi Vidgrén

Birgitta Vuorinen

Leena Wahlfors

Jukka Haapamäki

Tomi Halonen

Maarit Palonen

1 Johdanto

Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 14 yliopistoa ja 23 ammattikorkeakoulua. Kaikki korkeakoulut hoitavat julkista tehtävää ja niiden toiminta rahoitetaan pääasiallisesti julkisin varoin. Pääosa julkisesta rahoituksesta sekä yliopistoille että ammattikorkeakouluille kanavoituu opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusmallien mukaisesti.

Yliopistolain (558/2009) mukaisen perusrahoituksen määräytymisperusteista säädetään yliopistolain 49 §:ssä ja rahoituksen kohdentamisperiaatteista valtioneuvoston sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksilla (770/2009, 322/2016, 331/2016). Vuonna 2017 valtion yliopistojen toimintaan osoittama yliopistolain mukainen rahoitus on noin 1 800 miljoonaa euroa, josta laskennallisesti kohdennetaan 1 575 miljoonaa euroa.

Ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaisen perusrahoituksen määräytymisperusteista säädetään ammattikorkeakoululain 43 §:ssä ja rahoituksen kohdentamisperiaatteista valtioneuvoston sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksilla (1129/2014, 813/2016 ja 814/2016). Vuonna 2017 valtion ammattikorkeakoulujen toimintaan osoittama ammattikorkeakoululain mukainen rahoitus on noin 835 miljoonaa euroa, josta laskennallisesti kohdennetaan noin 780 miljoonaa euroa.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksella turvataan kaikille korkeakouluille kohtuulliset edellytykset niiden lakisääteisten perustehtävien hoitamiseen. Korkeakoulut saavat tämän lisäksi osan kokonaisrahoituksestaan muista lähteistä, kuten muilta julkisilta rahoittajilta sekä yksityisiltä tahoilta. Korkeakoulujen hankkima ulkopuolinen rahoitus ei vähennä valtion rahoitusta.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtakunnallisten rahoitusmallien tavoitteena on jakaa perusrahoitus korkeakoulujen kesken siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat korkeakoulut hyötyvät. Mallin avulla jaettava perusrahoitus kohdennetaan korkeakoululle yhtenä kokonaisuutena. Rahoituksen kohdentaminen esimerkiksi eri aloille tai toiminnoille on osa korkeakoulujen sisäistä, niiden omiin strategioihin pohjautuvaa päätöksentekoa.

Yliopistojen valtionrahoituksen kohdentamiseen käytettävän rahoitusmallin perusrakenne otettiin käyttöön vuonna 2013. Sitä tarkennettiin vuodesta 2015 alkaen siten, että mallissa korostuvat aiempaa vahvemmin toiminnan laatu ja vaikuttavuus tutkimustoiminnassa. Uutena koulutuksen laatua mittaavana rahoitustekijänä otettiin käyttöön opiskelijoiden yliopiston toiminnasta antama palaute. Rahoitusmallin viimeisin tarkistus on tullut voimaan vuoden 2017 alusta. Sen yhteydessä vahvistettiin rahoitusmallin strategisen rahoituksen osuutta ja lisättiin työllistymisen osuutta rahoituksesta. Lisäksi vuoden 2017 alusta rahoitusmalliin lisättiin erikoistumisopinnot ja yhteistyöopinnot rahoituskriteereihin, siirryttiin käyttämään painotetummin julkaisujen laatuun pohjautuvaa rahoituslaskentaa ja poistettiin erillinen ulkomaalaisten suorittamien tohtorin tutkintojen osuus rahoituksesta. Alakohdasta tekijää myös vahvistettiin ja kehitettiin rahoituskriteerien laskentamekanismeja.

Vuoden 2014 alusta muutettiin merkittävästi ammattikorkeakoulujen rahoitusmallia. Aiempi pääosin sopimusneuvotteluissa sovittuihin opiskelijamääriin (laskennalliset opiskelijat) perustunut rahoitusmalli korvattiin tuloksellisuuteen pohjautuvalla mallilla. Ammattikorkeakoulujen lakisääteiset tehtävät otetaan siinä huomioon aiempaa laajemmin. Rahoitusmalli korostaa laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Rahoitus määräytyy pääasiassa suoritettujen tutkintojen, opintoprosessien laadun ja tehokkuuden, vaikuttavuutta mittaavien tekijöiden kuten työllistymisen sekä tki-toiminnan perusteella. Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus siirtyi vuoden 2015 alusta kokonaan valtion vastuulle.

Ammattikorkeakoulujen uudistettu rahoitusmalli otettiin käyttöön vuoden 2017 alusta. Rahoitusmallin strategisen rahoituksen osuutta vahvistettiin ja lisättiin työllistymisen sekä avoimen ja tutkintojen osien osuutta rahoituksessa. Lisäksi erikoistumisopinnot sekä yhteistyöopinnot lisättiin rahoituskriteereihin, poistettiin erillinen ulkomaalaisten suorittamien ammattikorkeakoulututkintojen osuus rahoitusmallista sekä kehitettiin rahoituskriteerien laskentamekanismeja.

Sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen rahoitusmallityöryhmät käsittelevät myös laadullisen työllistymisen kysymystä. Kumpikin työryhmä suositti, että laadullista työllistymistä (OKM 2015a, OKM 2015b) tarkasteltaisiin uudelleen pohdittaessa rahoitusmallia sopimuskaudelle 2021–2024. Rahoitusmallien tarkistamiseen liittyvien asetusmuutosten perusteluistioissa todettiin, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää laadullisen työllistymisen lisäämistä rahoitusmalleihin työryhmien ehdottamaa aikataulua nopeammin siten, että muutokset rahoitusmalleihin voitaisiin tehdä viimeistään keväällä 2018. Näin ollen ne olisivat käytössä rahoitusmalleissa vuoden 2019 alusta alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 29.6.2016 työryhmän selvittämään ja laatimaan ehdotus laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleihin.

Voimassa olevissa rahoitusmalleissa mitataan henkilön työllistymistä tutkinnon suorittamista seuraavan vuoden lopussa. Rahoitusmallien ongelmaksi on nähty se, että ne eivät

riittävällä tavalla mittaa työllistymisen laadullista ulottuvuutta. Korkeakoulutuksen tulisi tuottaa osaamista erityisesti sellaisiin tehtäviin, joissa työ edellyttää korkeakoulutuksen tuottamaa osaamista, koulutus on tehtävän vaatimuksena tai korkeakoulutus tuottaa tehtävän hoitamiseen selkeää lisäarvoa. Toisaalta myös korkeakoulutukseen hakeutuvan näkökulmasta opiskelija ja valmistunut odottaa niin oman kehittymisensä kuin työuransakin kannalta lisäarvoa tutkintonsa myötä.

2 Taustaa laadullisen työllistymisen käsitteeseen

Työllistyminen rahoitusmalleissa kuvaa korkeakoulutuksen tuottaman osaamisen siirtymistä työmarkkinoiden käyttöön. Laadullisella työllistymisellä ei ole yleistä ja yksiselitteistä määritelmää. Työllistymisen laadulla tarkoitetaan kuitenkin yleisesti työllistymisen sisältöä ja luonnetta, työllistymisen vastaavuutta koulutuksen sisältöön ja vaatimuksiin, työsuhteen muotoa sekä työllistyneen tyytyväisyyttä työhönsä. (Sainio, J. 2008; Mikkonen, J; Lavikainen, E, 2012).

Työllistyminen ja erityisesti työllistymisen laadullinen ulottuvuus on moniulotteinen käsite. Esimerkiksi YK:n työllistymisen laatua käsitelleissä tilastollisissa puitteissa (YK 2015). Työllistymisen laadun käsitettä on lähestytty sen monimutkaisuuden takia moniulotteisella tavalla, jossa on otettu huomioon näkökulmina mm. työllistymisen eettinen näkökulma ja turvallisuus, työstä saatava tulotaso ja työn- ja vapaa-ajan tasapaino, työn jatkuvuuden ja sosiaalisen ulottuvuuden, taitojen kehittymisen ja koulutuksen roolit.

Työllistymisen laatua voidaan tarkastella useista näkökulmista. Tarkastelua voidaan tehdä ainakin yksilön, koulutuksen järjestäjän sekä työelämän näkökulmasta. Yksilön näkökulmasta olennaisia kriteerejä ovat esimerkiksi palkkaus, tyytyväisyys työhön sekä työsuhteeseen sekä monet sosiaaliset näkökulmat, joita työnteosta seuraa. Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta tärkeää on esimerkiksi tuotetun osaamisen vastaavuus työelämän ja tutkimustoiminnan tarpeisiin sekä yhteiskuntaan. Työelämän näkökulmasta korostuu esimerkiksi parhaan mahdollisen osaamisen saatavuus eri tehtäviin. Tässä raportissa tarkastelu rajataan korkeakouluille jaettavan valtionrahoituksen näkökulmaan, eli kannusteiden luomiseen sille, että korkeakoulut huomioivat opiskelijoidensa työllistymisen laadullisen ulottuvuuden omassa toiminnassaan. Korkeakoulujen yhteiskunnallisiin tehtäviin kuuluu osaavan työvoiman tuottaminen työmarkkinoille.

Perinteiset tavat arvioida tutkinnon suorittaneiden laadullista työllistymistä perustuvat heidän ammattiasemansa tilastointiin, palkkarakenteensa tilastointiin sekä erilaisiin tutkinnon suorittaneille suunnattuihin kyselytutkimuksiin. Suomessa kaikki vaihtoehdot ovat

mahdollisia kattavien rekisteritietojen sekä korkeakoulujen joko käynnissä olevien (yliopistojen Aarresaari-verkoston uraseurantatutkimus) tai valmisteilla olevien (AMK:sta uralle) uraseurantatutkimusten kautta. Mittaustapoja ja niiden tietopohjien riittävyttä rahoitusmallikäyttöön on käsitelty tarkemmin luvussa 3.

Yksilön työllistymiseen vaikuttavat monet tekijät. Usein suoraviivaiset mittaukset tutkinnon suorittaneiden työllistymisestä lähtevät siitä ajatuksesta, että työllistyvyyteen ja työllistymiseen vaikuttavat vain korkeakoulussa hankitut taidot. Lähestymistapaa, jossa korkeakoulukoulutuksen, työllistyvyyden kehittymisen ja työllistymisen välillä tulkitaan olevan kausaalisen yhteyden, on kritisoitu siitä, että kausaalisessa tulkinnassa ei oteta huomioon taitoja ja ominaisuuksia, jotka henkilöllä on jo koulutuksen käynnistyessä. Lähestymistapa ei myöskään tunnista kulttuurisen pääoman merkitystä, joka henkilöllä on esimerkiksi kotitaustansa tai harrastustensa perusteella. Lisäksi yksilö voi vaikuttaa omaan työllistyvyyteensä muun muassa hankkimansa koulutuksen ja muiden aktiviteettien kautta. Niin sanottuun ulkoiseen työllistyvyyteen, kuten yleiseen sekä alueelliseen työmarkkinatilanteeseen ja organisaatioiden rekrytointitarpeisiin, henkilö ei merkittävästi voi vaikuttaa. (esim. Tuominen 2013). Korkeakoulun mahdollisuudet vaikuttaa ns. ulkoiseen työllistymiseen ovat vähäiset.

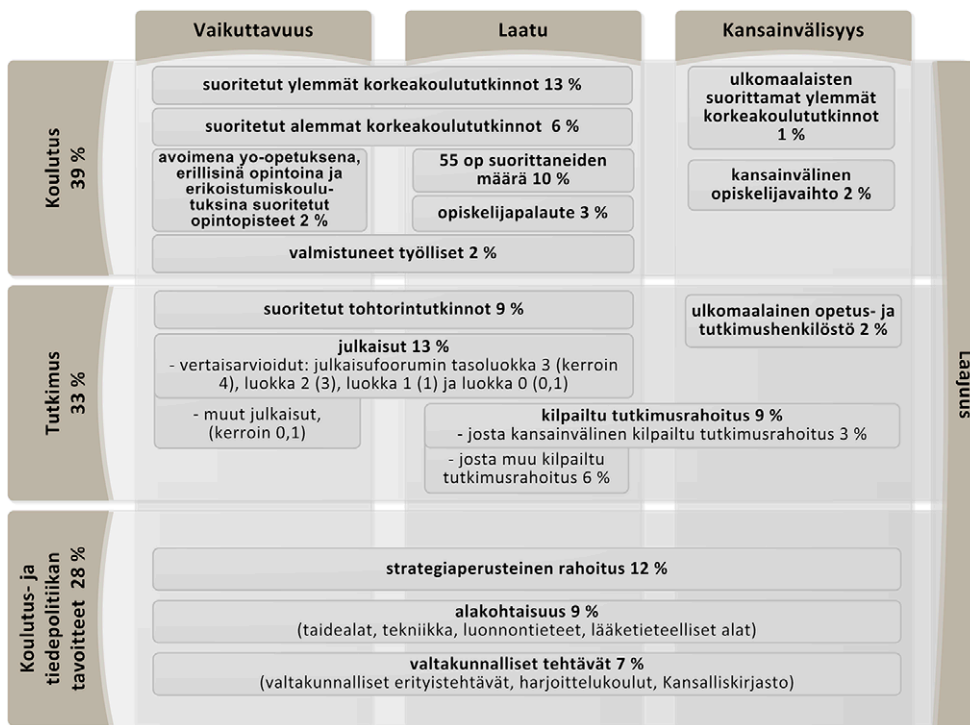
Laadullisen työllistymisen käsitteessä on huomioitava myös ajallinen ulottuvuus. Työelämässä vaadittavat taidot tulevat muuttumaan yhä nopeammin. Laadukas opetus ja tutkimus antavat työntekijöille hyvät valmiudet sopeutua työelämän muutoksiin ja oppia uusia taitoja. Oleellista ei ole työntekijän työllistyminen tiettyinä hetkenä, vaan koulutuksen tuomat valmiudet, jotka kantavat koko työuran ajan.

Työryhmän työn lähtökohtana on ollut läpinäkyvien ja tasapuolisten kannusteiden luominen korkeakouluille opetuksen ja oman toimintansa kehittämiseen. Lähtöoletus on ollut, että korkeakoulut voivat vaikuttaa toimintaan, jota mitataan rahoitusmallissa käytettävillä indikaattoreilla ja että rahoitusmalli on väline korkeakoulujen ohjaukseen.

2.1 Työllistyminen nykyisissä rahoitusmalleissa

Sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen voimassa olevaan rahoitusmalliin sisältyy työllistymisen rahoitustekijä, jonka kautta seurataan ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden suorittaneiden työllistymistä. Rahoituskriteereihin eivät sisälly yliopistojen kandidaatin-, lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistyminen eikä ammattikorkeakoulujen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyminen. Yliopistojen vuonna 2017 voimaan tullessa rahoitusmallissa maistereiden työllistymisen osuus on 2 % rahoituksen kokonaisuudes-

ta ja ammattikorkeakoulujen vuoden 2017 rahoitusmallissa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistymisen perusteella vastaava osuus on 4 % rahoituksesta. Ottaen huomioon kummankin sektorin kokonaisrahoituksen, sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa työllistymisen indikaattorien perusteella jaetaan valtion rahoitusta yli 30 miljoonaa euroa. Sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen osalta vuoden 2017 alusta käyttöön otetuissa rahoitusmalleissa vahvistettiin työllistymisen rahoitusosuutta kokonaisrahoituksesta yhdellä prosenttiyksiköllä.

Kuvio 1. Yliopistojen rahoitusmalli vuodesta 2017 alkaen

Kuvio 2. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli vuodesta 2017 alkaen

Työllistymistä koskevan mittarin laskenta rahoitusmallissa perustuu Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoihin¹, ja sitä koskevia tietoja on saatavissa myös opetushallinnon tilastopalvelu Vipusesta² yhdistettynä koulutustietoihin, kuten tietoon tutkinnon myöntäneestä korkeakoulusta. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto on pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja muihin tilastollisiin aineistoihin perustuva vuositilasto, joka tuottaa tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö.

Voimassa olevissa rahoitusmalleissa kummallakin korkeakoulusektorilla tarkastellaan työllistymistä valmistumisvuotta seuraavan vuoden lopussa ja tiedot lasketaan kolmen vuoden keskiarvoja käyttäen vastaavalla tavalla kuin rahoitusmallien muutkin indikaattorit lasketaan. Esimerkiksi vuoden 2017 rahoituksen laskenta perustuu vuonna 2016 laskentahetkellä käytettävissä oleviin tilastotietoihin. Työllistymistietojen osalta vuonna 2016 hyödynnettiin vuosien 2012–2014 tilastotietoja.

1 Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastot: <http://www.stat.fi/til/tyokay/index.html>

2 Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen: <https://vipunen.fi/fi-fi>

Yliopistojen rahoitusmallissa tarkastellaan ylemmän korkeakoulututkinnon (maisterin tutkinto) suorittaneiden työllistymistä ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistymistä. Ammattikorkeakoulujen rahoituskriteerin laskennassa palkansaajiksi työllistyneet huomioidaan kertoimella yksi ja yrittäjäksi työllistyneet kertoimella kaksi. Yliopistojen rahoitusmallissa kerrointa ei ole käytössä vaan palkansaajat ja yrittäjäksi työllistyneet ovat mallissa samalla painoarvolla.

Voimassa olevien rahoitusmallien ongelmaksi on nähty se, että vaikka ne mittaavat tutkinnon suorittaneiden työllistymistä, ne eivät mittaa työllistymisen laadullista ulottuvuutta. Korkeakoulutetun työllistyminen sinänsä on tutkinnon suorittavan yksilön, korkeakoulun kuin korkeakoulutusta rahoittavan valtionkin näkökulmasta tärkeä asia, mutta ei riittävä näkökulma tarkasteltaessa korkeakoulutuksen tuottamaa osaamista. Korkeakoulutuksen tulisi tuottaa osaamista sellaisiin tehtäviin, joissa esimerkiksi työn vaativuus ja työn menestyksellinen suorittaminen edellyttävät korkeakoulutuksen tuottamaa osaamista tai koulutus on tehtävän muodollisena vaatimuksena. Toisaalta myös korkeakoulutukseen hakeutuva opiskelija ja tutkinnon suorittanut odottavat niin oman kehittyemisensä kuin työuransaakin kannalta saavansa hyötyä tutkinnostaan.

Voimassa olevissa rahoitusmalleissa työllistymisen laskentatekijässä korkeakoulututkinnon suorittanut työllinen lasketaan mukaan rahoitukseen riippumatta siitä, missä hän on ollut töissä valmistumisvuoden lopussa. Näin ollen laskentaan huomioidaan myös mm. tilapäiset työsuhteet, mikäli nämä osuvat mittausajankohdalle vuoden loppuun. Rahoitusmallien työllistymistekijä ei tavoita ulkomaille työllistyneitä, joiden suhteellinen osuus eri aloilla, tutkintotasoilla ja korkeakouluilla vaihtelee.

2.2 Kansainväliset esimerkit

Julkista suoraa valtionrahoitusta jaetaan monin eri periaattein ja laskentatavoissa on runsaasti maakohtaista vaihtelua (CHEPS 2015). Rahoitustapoihin vaikuttavat vahvasti mm. maiden poliittinen järjestelmä ja lainsäädäntö, kulttuuri, korkeakoulusektorin rakenne, historiallinen kehitys sekä strategiset painotukset. Myöskään tulosperusteisen rahoituksen käsite ei ole yksiselitteinen, vaan siihen saatetaan lukea esimerkiksi rahoituksen perusteena käytetty opiskelijamäärä. Tulosperusteisen rahoituksen käyttö korkeakoulujen rahoituksessa on laajentunut viime vuosien aikana kansainvälisesti mm. korkeakoulujen ohjaukseen kohdistuvien kasvaneiden tehokkuusvaatimusten pohjalta (EUA 2016).

Työllistyminen on kansainvälisesti harvemmin käytetty indikaattori korkeakoulujen tulosperusteisessa rahoituksessa. European University Associationin EUA:n selvityksessä (EUA 2015) työllistyminen sisältyy Suomen lisäksi vain kuuden rahoituskriteereihin vertaillusta

26 korkeakoulujärjestelmästä. Yleisimmät kriteerit ovat opiskelijamäärät, suoritettut tutkinnot sekä ulkoinen rahoitus. Eurooppalaisten ammattikorkeakoulujen UASNET-verkoston maaselvitystenperusteella esimerkiksi Alankomaissa ja Itävallassa rahoitus perustuu pääosin opiskelijamääriin tai opiskelijapaikkoihin.

Tulosperusteisen rahoituksen laajentumisen ohella myös työllistymisen käyttö rahoituskriteereinä on yhä yleisempää. Suunnitelmia työllistymiskriteerin käytöstä osana rahoitusmekanismia on Euroopassa ainakin Tanskassa sekä Slovakiassa (EUA 2016). Näiden lisäksi Englannissa on kehitetty Teaching Excellence Framework (TEF) -mallia koulutuksen laadun tunnistamiseksi ja hyödynnettäväksi rahoituksessa. Tähän mittaristoon sisältyy työllistymisen laadun ulottuvuus siten, että Ison-Britannian kansallisen työllistymistason mittariston (Standard Occupational Classification SOC) kolmen ylimpään luokkaan työllistyneet lasetaan arvioon mukaan jatko-opintoihin sijoittuneiden lisäksi. Nämä luokat ovat: "managers, directors and senior officials", "professional occupations" ja "associate professional and technical occupations". Suoraa rahoituksellista kytkentää tällä jaottelulla ei ole, sillä Englannin järjestelmä on pääosin opiskelijamaksupainotteinen, mutta arviointi kokonaisuutena vaikuttaa enimmäislukukausimaksuihin, joita korkeakoulut voivat periä lukuvuodesta 2017–2018 lähtien. (Department of Education 2016.)

Korkeakoulutettujen työllistymistä seurataan myös muilla perusteilla, ei vain rahoituskriteerinä hyödyntämisen lähtökohdista. Twenten yliopiston toteuttama 14 korkeakoulujärjestelmää kattaneen selvityksen mukaan (CHEPS 2015) työllistymistä on käytetty korkeakoulujen tulossopimuksissa indikaattorina mm. Tanskassa (esimerkkinä Aarhusin yliopiston sopimus) ja Skotlannissa. Selvityksen mukaan työllistymisen indikaattorina käyttämisen vähäisyyden taustalla on mm. se, että yksiselitteisten mittareiden kehittäminen on erittäin vaikeaa. Osin käytön vähäisyys selittyy myös käytettävissä olevien tilastojen puutteellisuuksilla. Käytettävissä oleva tietopohja vaihtelee suuresti maittain. Suomessa lähtökohdat ovat hyvät: henkilöön sidoksissa olevat korkeakoulutusta koskevat tilastotiedot ovat yhdistettävissä muuhun henkilöperusteiseen tilastolliseen tietoon.

Tulosperusteisen rahoituksen laajeneminen ei ole vain eurooppalainen ilmiö, Yhdysvalloissa tulosperusteisia rahoituselementtejä käytetään useissa osavaltioissa. Näistä vuonna 2015 kootun tiedon mukaan seitsemässä osavaltiossa työllistymisellä on vaikutusta rahoitukseen, kun ylipäätään 32 osavaltiossa on tulosperusteisia elementtejä julkisen rahoituksen jaossa. Kolmessa näistä hyödynnetään myös ansiotietoja. (NCL 2015.)

Korkeakoulutettujen työllistymisen seuraaminen ja mittaaminen on kasvavan kiinnostuksen kohteena myös EU:ssa. Komissio haluaa kehittää korkeakoulutettujen seuranta (graduate tracking) EU:n laajuisesti (Eurograduate 2016). EU:n graduate tracking -selvityksen perusteella opiskelijoiden työllistymisen ja urakehityksen seuraamiselle on useita perusteita liittyen mm. laadunvarmistukseen, kansainvälisiin akkreditointisääntöihin ja

rahoituskannusteisiin. Työllistymistä seurataan sekä hallinnollisin aineistoin että uraseurantakyselytutkimuksin. Eurograduate-selvityksen mukaan 26:ssa 33:sta EU/ETA maasta on toteutettu kyselytutkimus korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistymisestä. Kyselyjen keskiössä on työelämään siirtymisen prosessi ja sen selvittäminen, mitkä tekijät tähän prosessiin vaikuttavat (koulutus, työkokemus, sosio-ekonominen tausta). Usein on kysytty mitä taitoja tutkinnon suorittaneet ovat oppineet koulutuksessa ja mistä taidoista on ollut heille eniten hyötyä. (Eurograduate 2016.)

Tohtorikoulutettujen työllistymisen seuranta on yleensä monimutkaisempaa johtuen tohtorikoulutukseen hakeutumisen eroista verrattuna muuhun tutkintotavoitteiseen korkeakoulutukseen. Tohtorikoulutuksen merkitys korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan linkkinä ja koulutuksen tuottama osaaminen yhteiskunnan pääomana on keskeistä. Sillä on merkittävä rooli eurooppalaisen tutkimus- ja korkeakoulualan kehittämisessä ja houkuttelevuudessa. Korkeakoulutettujen uraseuranta on EU:n graduate tracking -selvityksen mukaan kehitetty eri maissa myös tohtorikoulutuksen saaneiden osalta.

Tohtorikoulutettavien määrät ovat korkea-asteen ensimmäisen (kandidaatin tutkinto) ja toisen syklin (maisterin tutkinto) tavoin kasvaneet jatkuvasti, ja yhä suurempi osa tohtorikoulutuksen saaneista työllistyy yliopistomaailman ulkopuolelle. Suomessa tohtorikoulutettujen määrä on kasvanut huomattavasti viimeisen 25 vuoden aikana muun muassa 1990-luvulla käynnistyneen tohtorikoulutuksen kehittämistyön tuloksena. Korkeakouluteuista tohtorit työllistyvät edelleen parhaiten. Tohtoreiden työllistymistä ja työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä on käsitelty opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä (OKM 2016) ja Aarresaari-verkoston tohtorien työllistymistä käsittelevissä raporteissa (Sainio J., Carver E. 2016).

3 Vaihtoehdot laadullisen työllistymisen mittaamiselle rahoitusmalleissa

Työryhmä on työnsä aikana käsitellyt eri mahdollisuuksia työllistymisen laadullisen ulottuvuuden mittaamiseksi. Näitä ovat Tilastokeskuksen työllistymisen ammattitietoon pohjautuvat tiedot (ammattiasema), palkkukseen liittyvät tiedot sekä korkeakoulujen omana tiedonkeruunaan keräämät valmistuneiden uraseurantaa koskevat tiedot.

3.1 Ammattiluokitus

Tilastokeskuksen kansallinen ammattiluokitus (AML 2010) on Tilastokeskuksen vahvistama luokitusstandardi, jonka avulla voidaan kuvata väestön ammattirakennetta kuvaavia tilastoja vertailukelpoisella tavalla niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin esimerkiksi työvoimaa koskevissa tilastoissa. Kansallinen ammattiluokitus 2010 pohjautuu kansainväliseen ammattiluokitukseen (International Standard Classification of Occupations, lyh. ISCO), joka on kansainvälisen työjärjestön ILO:n laatima luokitusjärjestelmä. Tilaston voimassa oleva luokitus on ISCO-08. (Tilastokeskus 2011.)

Ammattiluokitus kuvaa sitä työtä, mitä henkilö tekee – riippumatta hänen koulutuksestaan, ammattiasemastaan (palkansaaja/yrittäjä) tai työpaikan toimialasta. Ammattiluokituksessa ensisijaisena luokittelukriteerinä on työtehtävien vaativuus eikä tehtävän muodollinen koulutusvaatimus.

Työryhmän työn yhteydessä on tarkasteltu ammattiluokituksen ja ISCO-08:n mukaisten pääluokkien soveltuvuutta rahoituskriteeriksi korkeakoulujen rahoitusmalleihin. Nämä luokat ovat:

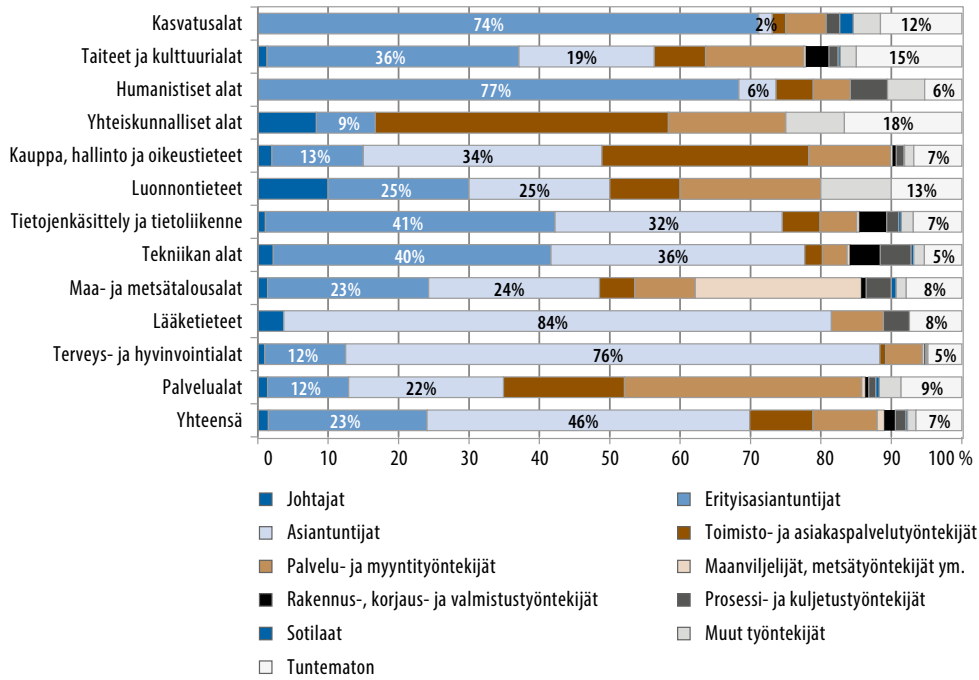
1.	Johtajat	: Taitotaso 3–4
2.	Erityisasiantuntijat	: Taitotaso 4
3.	Asiantuntijat	: Taitotaso 3

4.	Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	: Taitotaso 2
5.	Palvelu- ja myyntityöntekijät	: Taitotaso 2
6.	Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	: Taitotaso 2
7.	Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	: Taitotaso 2
8.	Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	: Taitotaso 2
9.	Muut työntekijät	: Taitotaso 1
10.	Sotilaat	: Taitotaso 1, 2 + 4

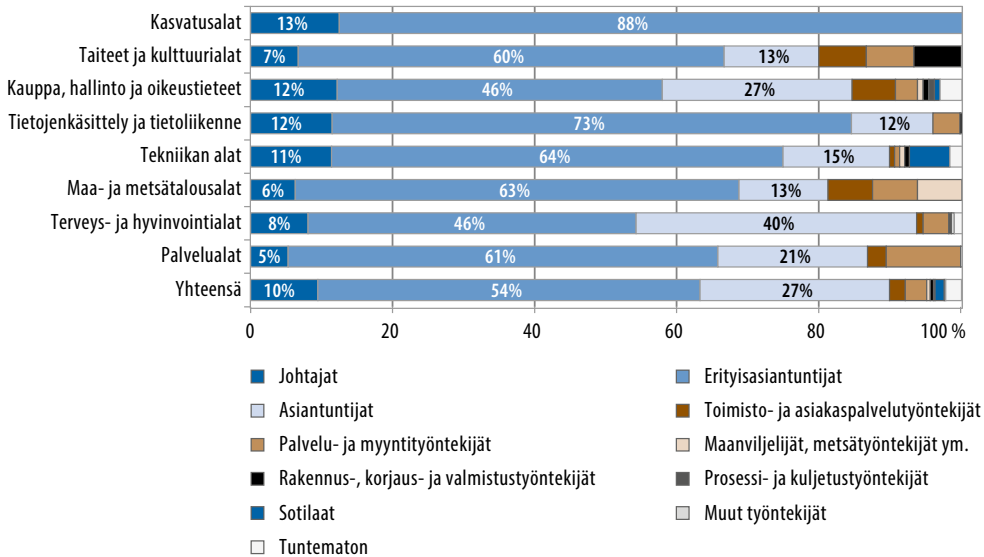
Ammatit jaetaan tasoluokituksen perusteella neljään taitotasoon. Yllä olevien luokkien 4–10 ammatit vastaavat taitotasoa 1–2 ja niiden tekemiseen vaaditaan korkeintaan keskiasteen tutkintoa. Luokkien 1–3 ammatit vastaavat taitotasoa 3–4 ja niiden tekemiseen vaaditaan vähintään korkeakoulututkintoa.

Ammattitiedon ensisijaisia aineistoja ovat työsuhteisiin perustuvat hallinnolliset rekisterit. Valtion palveluksessa oleville ammattinimikkeet saadaan valtion palvelussuhderekistereistä, kunnan palveluksessa oleville kuntien henkilörekisteristä ja yksityisen sektorin palveluksessa oleville työnantajajärjestöjen tiedoista. (Tilastokeskus 2011). Käytännössä ammattitieto johdetaan useimmiten henkilön tehtävänimikkeestä. Tiedonkeruu on vakiintunut ja sen tuottamat tiedot ovat kansainvälisesti vertailukelpoisia.

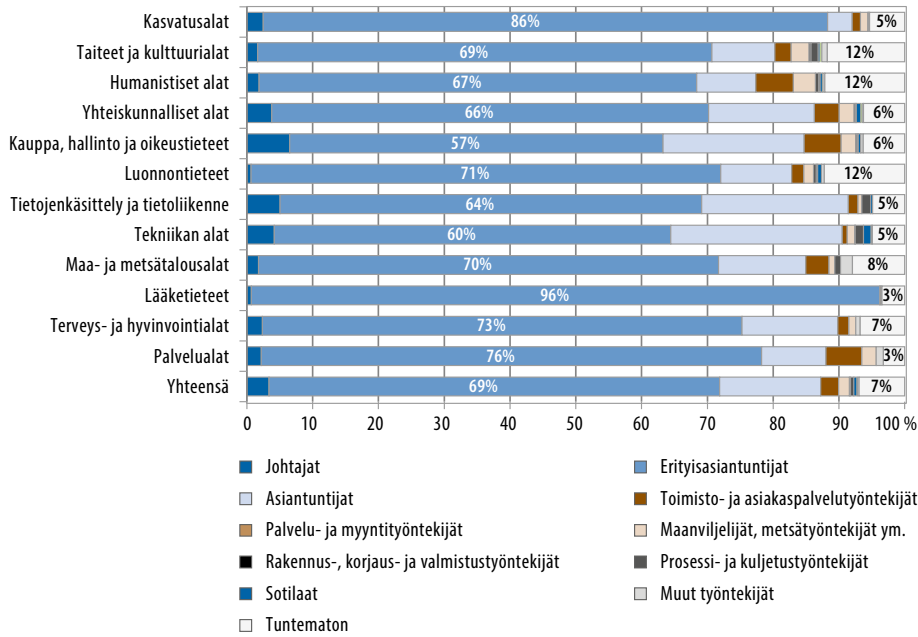
Työryhmä tarkasteli tutkinnon suorittaneiden ammattitietoja 1 ja 5 vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tarkastelun perusjoukkona oli tarkasteluajankohtana työlliset. Kun tietoja tarkasteltiin yksi vuosi valmistumisen jälkeen, niiden osuus joiden ammattitieto oli tuntematon, oli lähes 20 %. Siirrettäessä aikarajaa viiteen vuoteen valmistumisesta, ammattitieto on pääteltävissä 93–94 %:lta. Kuviossa 3, 4, 5 ja 6 on esitetty eri ammattiryhmien jakaumat 5 vuotta valmistumisen jälkeen ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittaneilta ohjauksen aloittain.

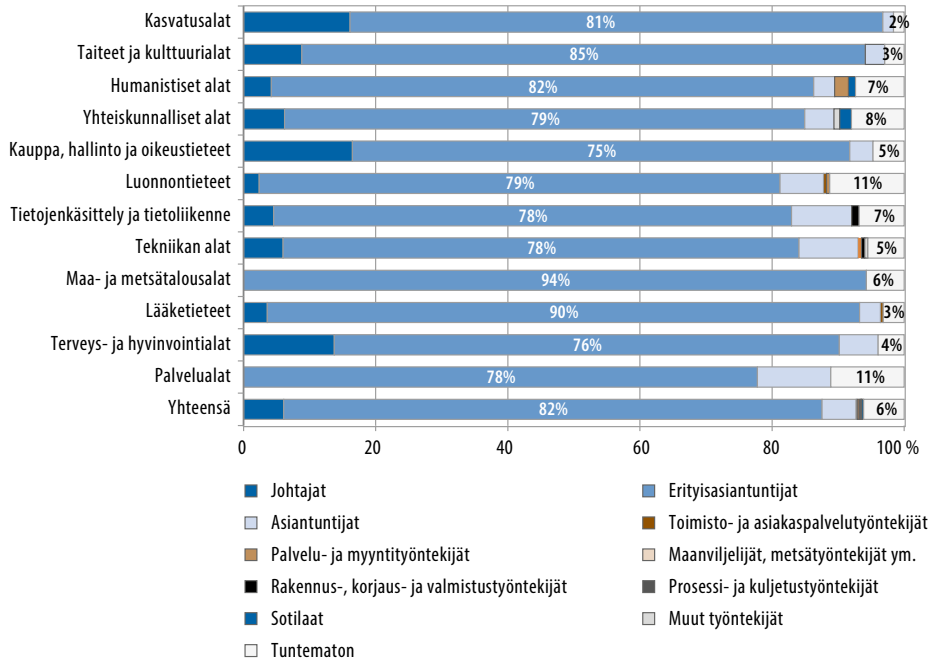
Kuvio 3. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen ammattiluokituksen mukaan 2014, 5 vuotta valmistumisesta

Kuvio 4. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen ammattiluokituksen mukaan 2012–2014, 5 vuotta tutkinnon suorittamisesta

Kuvio 5. Yliopistojen ylempään korkeakoulututkinnon tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen ammattiluokituksen mukaan 2014, 5 vuotta valmistumisesta

Kuvio 6. Tohtorin tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen ammattiluokituksen mukaan 2014, 5 v tutkinnon suorittamisesta

Tarkastellessaan tutkinnon suorittaneiden ammattitietoja 5 vuotta valmistumisen jälkeen työryhmä havaitsi, että yliopistossa suoritettua ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista pääosa (noin 84 %) sijoittuu joko taitotasojen 3 tai 4 mukaisiin tehtäviin (johtajat, erityisasiantuntijat, asiantuntijat). Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta vastaava luku on noin 69 %. Ammattiluokitus perustuu kansainvälisiin määrittelyihin, eikä luokituksessa oleva taitotaso-ulottuvuus kaikkien ammattien ja koulutusten osalta vastaa suomalaista koulutusjärjestelmää. Toisin sanoen korkeakouluissa on olemassa koulutuksia, jotka suuntaavat muiden kuin taitotasojen 3–4 mukaisiin tehtäviin, esim. kaupan alalla ja maa- ja metsätalouseläimillä. Näiden koulutusten määrä on suurempi ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa. Amk-tutkinnon suorittaneiden osalta on myös huomioitava, että eri ammattiluokkiin sijoittuminen vaihtelee eri ohjauksen aloilla ja tutkinnoissa. Tradenomin tutkinnon suorittaneista vain 52 % sijoittuu taitotasojen 3–4 mukaisiin tehtäviin.

Ammattiluokituksen ja uraseurannan tietojen nähtiin kuitenkin täydentävän toisiaan. Uraseurannan tuottaman subjektiiviseen kokemukseen ja ammattiluokitukseen perustuvat tiedot antavat kokonaiskuvan työllistymisestä. Ammattiluokitukseen perustuvien tietojen pohjalta voi päätellä, että työllistymisessä on eroja korkeakoulujen ja tarjoamien koulutusten välillä. Korkeakoulukohtaisen työllistymisen seuranta ja alueellisten erojen systemaattinen seuranta tuottavat tärkeää tietoa korkeakoulujärjestelmän toimivuudesta.

Työryhmä ilmaisi huolensa siitä, kuinka tasapuolisesti ammattiluokka kuvaa erilaisia tutkintoja ja kuinka ajantasaisesti ammattiluokitus pystyy reagoimaan työelämän muutoksiin. On ongelmallista, että Tilastokeskuksen työvoimatiedot valmistuvat puolentoista vuoden viiveellä. Tämä tarkoittaisi sitä, että esim. kun kesällä 2018 lasketaan vuoden 2019 rahoitusta, pohjana jouduttaisiin käyttämään jo vuosina 2009–2011 valmistuneiden työllistymistietoja.

Lisäksi on huomioitava, että Tilastokeskuksen aineisto kattaa vain Suomessa työllistyneet, se ei sisällä maasta muuttaneiden työllistyneiden tietoja. Maasta muuttaneiden osuus 5 vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisesta vaihtelee 10 %:stä (tohtorintutkinnon suorittaneet) ja 3 %:een (ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet). Osuudet vaihtelevat alojen ja korkeakoulujen välillä. Lisäksi Tilastokeskuksen tutkinnon suorittaneiden sijoittumista seuraava aineisto on tuotettu teknisesti siten, että se sisältää kultakin henkilöltä vain korkeimman tutkinnon koko tilastojen aikasarjalta. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että mikäli henkilö suorittaa valmistumisensa seuraavien viiden vuoden aikana korkeamman tutkinnon, niin vain tämä korkeampi tutkinto huomioidaan tilastossa. Ilmiön vaikutus rahoituslaskelmaan on kuitenkin maltillinen, ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista vain noin 2–3 prosenttia suorittaa aiemmin suorittamaansa tutkintoa korkeamman asteen tutkinnon valmistumista seuraavien viiden vuoden kuluessa.

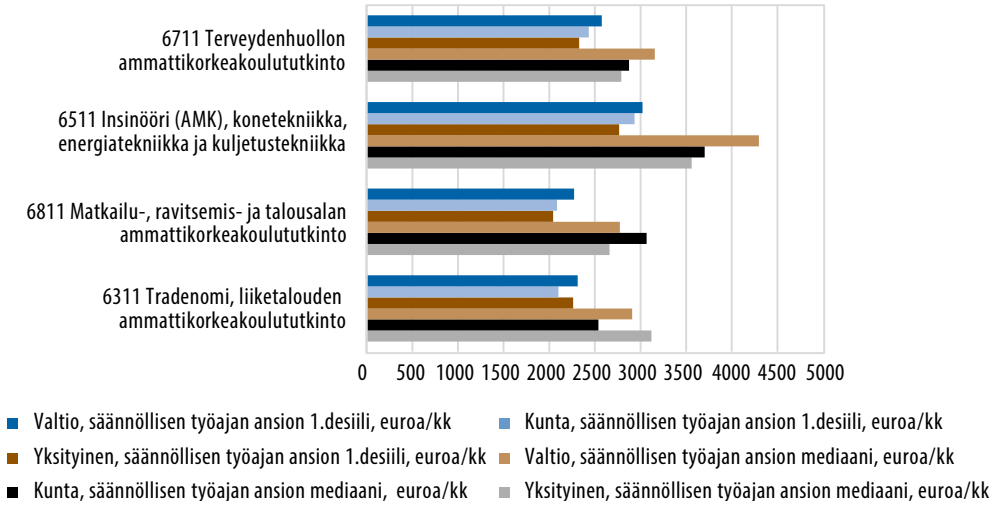
3.2 Palkkaus

Kansantaloustieteessä fyysisen pääoman rinnalla käytetään usein käsitettä inhimillinen pääoma (human capital). Yksi keskeisimmistä tavoista lisätä inhimillistä pääomaa on koulutus. Kuten fyysinen pääoma, myös inhimillinen pääoma lisää työn tuottavuutta. Fyysisen pääoman arvon mittaaminen markkinoilla on suhteellisen helppoa. Inhimillisen pääoman mittaaminen on jossain määrin vaikeampaa koska henkilön hankkiman koulutuksen arvoa ei voi irrottaa henkilön muista ominaisuuksista. Palkkaa käytetään yleisesti mittaamaan koulutuksen inhimilliselle pääomalle tuottamaa lisäarvoa.

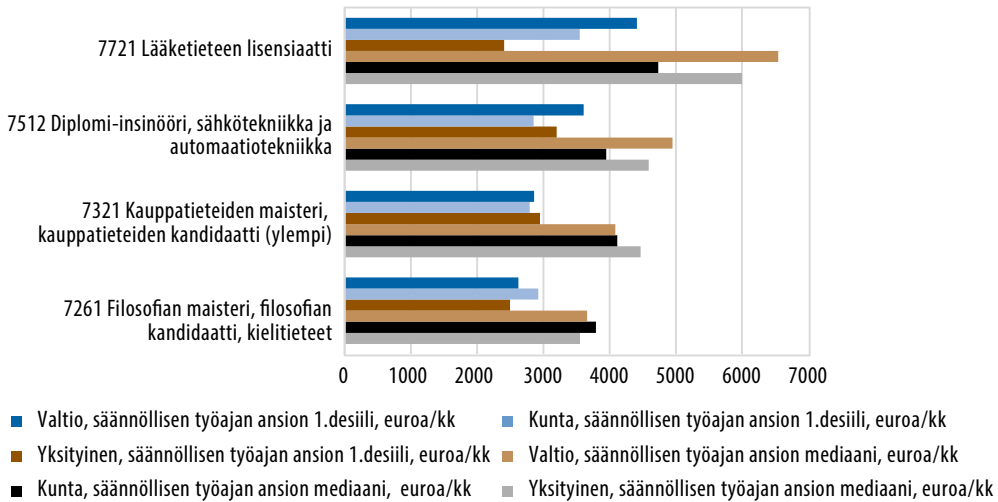
Yhteiskunnassa on erilaisia ammatteja ja tehtäviä, joiden palkkauksen määräytymisperusteet poikkeavat toisistaan. Tilastollisesti katsoen saman alan sisällä korkeamman asteen koulutus tuottaa työntekijälle usein korkeamman palkan kuin alemman asteen koulutus. Korkeammin koulutetun työntekijän odotetaan tuottavan työnantajalle enemmän lisäarvoa. Alojen välillä palkkaerot eivät kuitenkaan selity käsityksellä työntekijöiden tuottamasta lisäarvosta. Työpanos ja sen tuottama lisäarvo eivät siis välttämättä ole suhteessa palkkaan. Palkkaus muodostuu työmarkkinoilla ja siihen vaikuttavat mm. eri alojen palkkarakenteen historiallinen kehitys sekä institutionaaliset syyt. Palkkarakenteisiin vaikuttaa koulutuksen ja osaamisen lisäksi mm. eri alojen yhteiskunnallinen arvostus. Toisaalta on ammatteja ja tehtäviä, jotka ovat arvostettuja, mutta joiden arvostus ei näy palkkauksessa. Kaiken kaikkiaan laadukas koulutus ei välttämättä takaa työelämään siirryttäessä korkeaa palkkaa.

Tilastokeskus kokoaa työelämässä olevien palkkatilastoja erilaisista hallinnollisista aineistoista. Tilastokeskuksen aineisto kattaa yksityiseltä sektorilta vähintään viisi henkeä työllistävät yritykset sekä julkisen sektorin kaikki palkansaajat. Aineisto kattaa noin 75 % palkansaajista yli viisi henkeä työllistävissä yrityksissä. Kaikista palkansaajista aineisto kattaa noin 55 %. Tilastokeskuksen aineistojen lisäksi työryhmä hyödynsi ammattiliittojen keräämiä palkkatietoja vastavalmistuneiden osalta.

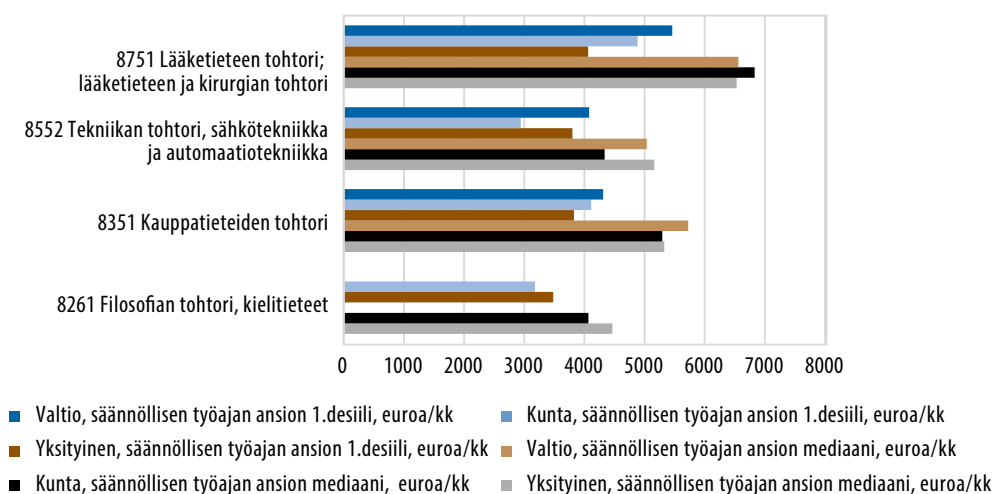
Kuvioissa 7, 8 ja 9 on säännöllisen työajan palkan jakaumia eri tutkinnoissa esimerkialoilla.

Kuvio 7. Säännöllisen työajan palkan jakauma 2015, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, kaikki ikäluokat

Kuvio 8. Säännöllisen työajan palkan jakauma 2015, yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, kaikki ikäluokat

Kuvio 9. Säännöllisen työajan palkan jakauma 2015, tohtorintutkinnon suorittaneet, kaikki ikäluokat

Työryhmä kiinnitti huomiota suurin hajontoihin palkkatilastoissa. Yksityisen sektorin palkoissa 1. desiili on keskimäärin 70 % mediaanipalkasta. Lisäksi hajonnat ovat suuria eri tutkintojen välillä saman ohjauksen alan sisällä. Esimerkiksi 1–2 vuotta valmistumisen jälkeen DI, ympäristötekniikka -tutkinnon suorittaneen mediaanipalkka on 3 175 euroa/kk ja DI, Tietoliikennetekniikka -tutkinnon suorittaneen mediaanipalkka on 3 510 euroa/kk (TEK 2016). Palkkaukseen vaikuttavat tutkinnon lisäksi monet muutkin seikat. Yksi merkittävä palkkoihin vaikuttava tekijä on sektori, jolle henkilö työllistyy. Esim. lääketieteen lisenssiaatin mediaanipalkka on 4 700 euroa kuntasektorilla, kun se on 6 000 euroa yksityisellä sektorilla. Lisäksi palkkauksen alueelliset vaihtelut voivat olla suuriakin.

Tilastoista voidaan havaita, että alojen välillä ja erityisesti alojen sisällä saman alan rinnakaisissa tutkinnoissa on tuntuvia eroja palkkauksissa. Toisaalta yrittäjien tulonmuodostus on erilainen kuin palkansaajilla. Yrittäjien pääomatuloina nostamat tulot eivät sisälly palkkatilastoihin. Kolmanneksi, palkkatietojen kattavuus on vain 55 % kaikista palkansaajista. Kattavuus on myös hyvin erilainen julkisella ja yksityisellä sektorilla. Neljänneksi voidaan todeta, että palkkatilastot eivät kuvaa riittävällä tavalla erilaisia korkeakoulututkintoja.

Edellä olevan pohjalta työryhmä näki suuria haasteita palkkatilastojen hyödyntämisessä laadullisen työllistymisen rahoitusmallikriteerinä. Todettiin, että ei ole olemassa riittäviä edellytyksiä hyödyntää palkkatilastoja korkeakoulutettujen laadullisen työllistymisen määrittelyssä ja mittaamisessa.

3.3 Uraseuranta

Yliopistojen uraseurantaa toteutetaan yliopistojen ura- ja työelämäpalvelujen verkostomaisessa yhteistyössä Aarresaari-verkostossa, joka on toiminut vuodesta 2001 lähtien. Ensimmäinen yhteinen yliopistojen ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden uraseurantakysely on toteutettu vuonna 2005 ja tohtoriksi valmistuneiden ensimmäinen yhteinen uraseurantakysely vuonna 2007. Kumpaakin kyselyä on toteutettu pääsääntöisesti kahden vuoden välein ja niihin on kullakin kierroksella osallistunut suurin osa yliopistoista. Edelliseen vuosina 2012–2013 valmistuneiden tohtorien työuraa kartoittaneeseen vuonna 2015 toteutettuun kyselyyn osallistui 12 yliopistoa. Uusimpaan, maistereille vuonna 2016 kohdennettuun kyselyyn osallistuivat ensimmäistä kertaa kaikki yliopistot. Kyselyjen käyttö rahoitusmallissa edellyttää kaikkien korkeakoulujen osallistumista jokaiselle kyselykierrokselle. Se on myös niiden oman edun mukaista. Toteutettu yhdenmukainen lomake ja prosessi tuottavat tietoa yliopistojen kehittämistyöhön sekä mahdollistavat aineistojen valtakunnallisen yhdistämisen, vertailun ja tutkimuksen.

Ammattikorkeakoulujen valtakunnallista uraseurantakyselyä valmistellaan ja sitä kehitetään Amkista uralle! -hankkeessa. Projektissa luodaan ammattikorkeakouluille yhtenäinen valtakunnallinen toimintamalli ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden uraseurantatietojen keräämiseen. Kyselyä pilotoi viisi hankkeen toteutusprojektissa olevaa ammattikorkeakoulua alkuvuodesta 2017 ja se on tarkoitus tehdä muille ammattikorkeakouluille myöhemmin vuoden 2017 aikana. Ammattikorkeakoulujen kyselyn suunnittelussa on hyödynnetty Aarresaaren kyselylomaketta ja kehittämistyötä on tehty yhteistyössä yliopistojen uraseurannan tiedonkeruuta kehittävän Latua-hankkeen kanssa. Suurin osa Amkista uralle! -hankkeen ja Aarresaaren kyselyiden kysymyksistä on samoja eli yhteneviä, mikä mahdollistaa myös yliopistoista ja ammattikorkeakouluista valmistuneiden laadullista työllistymistä koskevan vertailun.

Taulukko 1. Vuonna 2011 valmistuneiden yliopistojen ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden vuoden 2016 uraseurantakyselyn vastausaktiivisuus

	AYO	SHH	HY	ISY	JY	LTY	LY	OY	Taide	TaY	TTY	TY	VY	ÅA	Vastaus- % aloittain
Humanistinen			40	45	42			41		38		46	29	37	41
Kasvatustieteellinen			40	42	37		35	32		37		35		35	37
Kauppätieteellinen	30	33		27	33	34		29		38		34	29	34	32
Luonnontieteellinen			43	36	41			40		41		43		31	41
Lääketieteellinen			21	32				29		30		25			27
Oikeustieteellinen			34				32					38			35
Psykologian			48	50	51					56		44		38	49
Teknillistieteellinen	36					35		40			40	58	16	29	37
Teologian			42	57										36	47
Terveystieteiden				56	45			45		47		42		40	49
Yhteiskuntatieteellinen			42	50	47		52			39		47	37	31	44
Farmasian			26	35										26	31
Maatalous-metsätieteell.			39	35											38
Eläinlääketieteellinen			47												47
Hammaslääketieteellinen			26					43				35			36
Liikuntatieteellinen					38										38
Taideteollinen	22						43		33	67					32
Vastausprosentti yliopistoittain	32	33	38	41	40	35	41	37	33	39	40	39	29	34	38

Lähde: Aarresaari-verkoston uraseuranta

Taulukko 2. Vuosina 2012–2013 valmistuneiden tohtorien vuoden 2015 uraseurantakyselyn vastausaktiivisuus

	AYO	SHH	HY	ISY	JY	LTY	OY	TaY	TTY	TY	VY	ÅA	Vastaus-% aloittain
Humanistinen			52	56	44		65	45		54	33	33	50
Kasvatustieteellinen			53	54	80		47	72		45		14	56
Kauppätieteellinen	47	86		67	58	31	75	57		50	54	25	55
Luonnontieteellinen			46	38	34		40	63		41		28	41
Lääketieteellinen			51	57			51	70		45			53
Oikeustieteellinen			45							43			44
Psykologian			64	75	75			100		67		25	68
Teknillistieteellinen	42					42	43		48	38	33	44	44
Teologian			52	63								29	50
Terveystieteiden				71	67		67	58		67		14	62
Yhteiskuntatieteellinen			52	54	59			44		40	75	57	51
Farmasian			50	55									53
Maatalous-metsätieteell.			58	35									54
Eläinlääketieteellinen			50										50
Hammaslääketieteellinen			38	100			50			38			42
Liikuntatieteellinen					65								65
Taideteollinen	55												55
Vastausprosentti yliopistoittain	43	86	51	53	50	41	48	58	48	46	53	36	48,8

Lähde: Sainio J., Carver E. 2016.

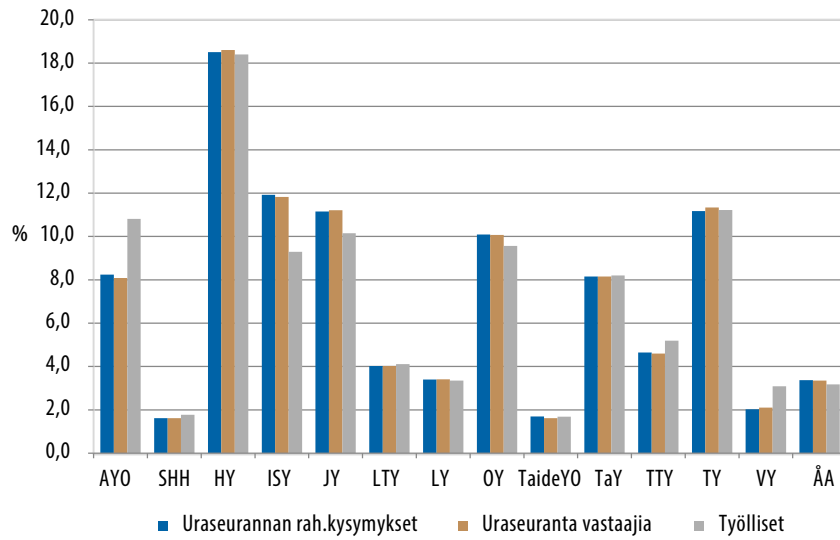
Vuonna 2015 toteutetun tohtoriseurantakyselyn keskimääräinen vastausprosentti oli lähes 50 %, mikä on hyvä tulos kyselytutkimukselle ja mahdollistaa vastausten luotettavan tarkastelun. Vuoden 2016 maistereille kohdistetun kyselyn vastausprosentti oli 38, mikä on selvästi tohtorikyselyä heikompi. Kun otetaan huomioon valmistuneiden maisterien tohtoreita huomattavasti suurempi määrä, tavoitettavien henkilöiden määrä on kuitenkin kyselytutkimuksessa kohtuullinen. Kyselyjen vastausprosenttia on tarkoituksenmukaista pyrkiä nostamaan.

Uraseurantakyselyjen kysymykset liittyvät henkilön taustaan ennen opintojen alkua ja valmistumisen jälkeen, henkilön tyytyväisyyteen suoritettuun tutkintoon nähden, henkilön työuran kokonaisuuteen ja työelämään siirtymisen prosessiin, henkilön koulutuksensa aikana saamaan osaamiseen ja taitoihin sekä arvioon näiden taitojen tarpeesta työelämässä. Työllistymisen laatu on yksi elementti kysymysten joukossa, jota on täydennetty kontekstivilla ja koulutusta arvioivilla kysymyksillä. Työryhmä käsitteli kokouksissaan uraseurantakyselyjen lomakkeita ja arvioi niiden sisältämien kysymysten soveltuvuutta rahoitus-

kriteereiksi. Rahoitukseen soveltuvimmiksi keskusteluissa arvioitiin sellaiset kysymykset, jotka kohdistuvat saadun koulutuksen sekä saadun osaamisen hyödyntämiseen työelämässä. Rahoituskriteereiksi ehdotettavat kysymykset käsitellään luvussa 4.3.

Työryhmä piti uraseurantakyselyjen tuottamaa tietoa erittäin tärkeänä koulutuksen kehittämisen näkökulmasta. Rahoitusmallin tuoma lisäkannustin tukisi uraseurantatietojen käyttöä ja yhdenmukaistaisi kyselyitä. Laadullisen työllistymisen mittaamisessa uraseurannan kysymyksien kautta olisi mahdollista luoda monipuolinen kuva tutkinnon suorittaneiden työllistymisestä ja korkeakoulututkintojen tuottamasta lisäarvosta työllistymiseen. Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely on uusi ja se ei ole ollut aiemmin valtakunnallisesti käytössä, joten kyselyn vakiintumattomuus on tunnistettu riskitekijä.

Kuviossa 10 on uraseurantakysymyksistä laskettu yliopistokohtaiset osuudet luvussa 4.3. esitellyllä tavalla, sekä uraseurannan vastaajien ja nykyisen rahoitusmalli-indikaattorin yliopistokohtaiset osuudet. Taulukon tulkinnassa on huomioitava se, että perusjoukko uraseurantakyselyssä ajoittuu eri ajalle kuin nykyisen rahoitusmallin työllistymismittari: taulukossa uraseurannan osalta tarkastellaan vuonna 2011 valmistuneita, kun vertailulukuna olevassa työllistymistilastossa tarkastellaan vuosien 2011–2013 valmistuneita. Erityisesti yliopistokohtaisissa osuuksissa on havaittavissa tutkintorakenneuudistuksesta johtuva tekniikan alan normaalia alempi tutkintokertymä vuonna 2011. Taulukosta voi havaita, että uraseurantakyselyiden rahoitusmalliin ehdotettavien kysymysten vastausten jakauma on suhteellisen samanlainen eri yliopistoissa. Merkittävää lopputuloksen kannalta on se, kuinka hyvin yliopisto onnistuu saamaan vastaajia kyselyyn.

Kuvio 10. Yliopistojen osuudet uraseurannan rahoitusmallikysymyksistä, vastaajista ja työllistymismittarista. Uraseurantakysely 2011 valmistuneille, työlliset 2011–2013 valmistuneita

4 Työryhmän esitys laadullisen työllistymisen lisäämiseksi rahoitusmalleihin

Yliopistolain 49 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella. Ammattikorkeakoululain 43 § mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella. Rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta annetaan sekä yliopistolain että ammattikorkeakoululain mukaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista laskentakriteereistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Työryhmän esittämät muutokset eivät edellytä yliopistolain tai ammattikorkeakoululain muuttamista. Rahoitusmallien perusrakenne pysyisi samanlaisena kuin voimassa olevissa rahoitusmalleissa. Työryhmän ehdotukset edellyttäisivät muutoksia korkeakouluja koskeviin valtioneuvoston asetuksiin sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksiin.

Seuraavissa luvuissa käsitelty yksityiskohtaisesti tekijät, joiden määräytymisperusteisiin työryhmä ehdottaa muutoksia.

4.1 Työryhmän ehdotus rahoitusosuuksiksi

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleessa yliopistojen perusrahoitusta koskevassa rahoitusmallissa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistymisen osuus on 2 %. Tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ei sisälly yliopistojen nykyiseen rahoitusmalliin. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa ammattikorkeakoulututkinnon suoritta-

neiden työllistymisen osuus on 4 %. Työryhmä keskusteli työllistymistä kuvaavan rahoitustekijän osuudesta kummallakin korkeakoulusektorilla ja tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistymisen huomioimisesta yliopistojen rahoitusmallissa.

Työryhmä katsoo, että kun rahoituksen laskennassa ryhdytään käyttämään uusia laadulliseen työllistymiseen liittyviä kriteerejä, on siirtymävaiheessa tärkeää pitää ennallaan nykyisiin korkeakoulujen rahoitusmalleihin sisältyvät työllistymisen suhteelliset rahoitusosuudet. Niiden merkittävä muuttaminen voisi kesken sopimuskauden johtaa nopeisiin muutoksiin laskennallisessa rahoituksessa ilman, että korkeakoululla on vielä aitoa mahdollisuutta vaikuttaa tuloksiin. Laadullisen työllistymisen rahoitusosuuksien laskennassa hyödynnetään viiveellä korkeakoulun aiempien toimintavuosien tunnuslukuja, eivätkä korkeakoulut ole tuolloin voineet ennakoida muutosta.

Työryhmä esittää, että:

ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa ammattikorkeakoulututkinnon sekä yliopistojen rahoitusmallissa ylempien korkeakoulututkintojen suorittaneiden työllistymistä koskevien tekijöiden rahoitusosuudet pidetään siirtymävaiheessa ennallaan.

Uraseurannan laskennassa ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin rahoitustekijään sisällytettäisiin myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden vastaukset.

Yliopistojen voimassa oleva rahoitusmalli ei sisällä tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistymiseen liittyvää rahoituskriteeriä. Tohtorin tutkinnot tuottavat tieteellistä ja tutkimusosaamista työmarkkinoille, mutta tohtoreiden työllistymisen tarkastelu voimassa olevan rahoitusmallin työllistymistekijän avulla ei ole perusteltu vaihtoehto, sillä tohtoreiden työttömyys on hyvin pientä. Verrattaessa tutkintotasoja myös ulkomaille muuttaneiden ja siellä osan urastaan työskentelevien henkilöiden osuus on suurin eikä nykymallin mukainen tarkastelu ei ulotu heihin. Laadullisen työllistymisen indikaattorin kehittäminen siten, että se huomioi koulutuksesta saatuja työelämävalmiuksia mahdollistaa kuitenkin myös valmistuneiden tohtorien työllistymisen tarkastelun. Työryhmä esittää, että:

tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistymisen rahoitusosuus on 1 % rahoituksesta. Rahoitusosuus siirretään tohtorin tutkinnon suorittaneiden rahoitusosuudesta, jonka osuus on jatkossa 8 %.

Myös tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistymisen osalta rahoitustekijän koko on tärkeää pitää maltillisena siinä vaiheessa, kun se otetaan käyttöön kesken sopimuskauden eikä korkeakouluilla ole ollut koulutusvaiheessa mahdollista ennakoida muutosta. Laadullista työllistymistä indikoiva rahoitusosuus ehdotetaan siirrettäväksi suoritettujen tohtorin tutkintojen määrään sidoksissa olevasta rahoitustekijästä. Suoritetut tohtorin tutkinnot se-

kä valmistuneiden työllistyminen mittaavat samaa kokonaisuutta erilaisista näkökulmista. Työllistymismittari on osaltaan riippuvainen myös valmistuneiden määrästä.

Laadullisen työllistymisen rahoitustekijöiden laskentamekanismit ja määritelmät tarkennetaan luvuissa 4.2 ja 4.3.

4.2 Työryhmän ehdotus indikaattorien käytöstä

Työryhmä on tarkastellut vaihtoehtoisia tapoja mitata laadullista työllistymistä ja laadullisen työllistymisen hyödyntämismahdollisuutta korkeakoulujen rahoituksen perusteena. Perinteiset tavat arvioida laadullista työllistymistä perustuvat tutkinnon suorittaneiden ammattitietotilastointiin, palkkarakenteen tilastointiin sekä erilaisiin tutkinnon suorittaneille suunnattuihin kyselytutkimuksiin. Kaikista em. vaihtoehdoista on saatavilla tietoja olemassa olevista rekistereistä tai uraseurantatutkimuksista, mutta saatavilla olevien tietojen kattavuudessa, ja sitä kautta hyödynnettävyydessä rahoituskriteerinä on paljon variaatiota.

Työryhmässä keskusteltiin mahdollisuudesta ottaa rahoitusmallin laadullisen työllistymisen indikaattoriin useampia osakokonaisuuksia.

Rekisteritietojen puutteellisuus rajaa osittain työllistymistietojen hyödyntämismahdollisuutta. Ulkomaille muuttaneista saadaan Tilastokeskuksen tilastoissa tieto ainoastaan siitä, että he ovat muuttaneet pois Suomesta, mutta ei tietoa siitä, mikä heidän työmarkkina- asemansa kohdemaassa on. Pelkkä maasta muuttaminen ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukainen tieto rahoituskriteerinä käytettäväksi. Ulkomaille työllistyneiden osuus vaihtelee myös korkeakouluittain ja aloittain. Toinen tietojen hyödynnettävyyteen liittyvä huomio kytkeytyy tietojen ajankohtaisuuteen. Tuoreimmatkin työllistymisen osalta hyödynnettävissä olevat tilastotiedot ovat useamman vuoden takaisia. Työelämän rakenteet muuttuvat yhä nopeammin, ja tilastotiedot ovat siten väistämättä historiatietoja. Työllistymistietojen hyödyntämisessä tulee myös muistaa, että vertailu alojen välillä ja osittain myös alojen sisällä on vaikeaa.

Palkkatilastot laadullisen työllistymisen kriteerinä

Työryhmä keskusteli **palkkatilastojen** käyttämisestä laadullisen työllistymisen kriteerinä rahoitusmallissa. Työryhmä teki seuraavat havainnot: (1) Alojen välillä ja erityisesti alojen sisällä saman alan rinnakkaisissa tutkinnoissa on suuriakin eroja palkkauksissa; (2) yrittäjillä tulonmuodostus on erilainen kuin palkansaajilla, eivätkä yrittäjien pääomatuloina nostamat tulot sisälly palkkatilastoihin; (3) palkkatietojen kattavuus on vain 55 % kaikista pal-

kansaajista ja kattavuus vaihtelee julkisella ja yksityisellä sektorilla; (4) palkkatilastot eivät kuvaa riittäväällä tavalla erilaisia korkeakoulututkintoja.

Työryhmä esittää, että:

palkkatilastoja ei käytetä rahoitusmallikriteerinä.

Ammattiluokitus laadullisen työllistymisen kriteerinä

Ammattiluokituksen pohjautuva työllistymisen korkeakoulukohtainen ja alueellinen seuranta tuottaa tietoa korkeakoulujärjestelmästä. Ammattiluokitus pohjautuu työnimikkeisiin sekä tietoon työllisen toimialasta ja koulutuksesta. Suomen korkeakoulujärjestelmän toimivuuden kannalta tutkinnon suorittaneiden työllistymisen luonteen arviointi on tärkeää. Ammattiluokituksen käytölle rahoitustekijänä on luvussa 3.1 käsitellyt rajoitteensa ja heikkoutensa. Vain osa korkeakoulututkinnoista työllistää johtajan, erityisasiantuntijan tai asiantuntijan tehtävään. Ammattiluokitus vastaa työelämän muutoksiin viiveellä, siinä on alakohtaisia eroja eikä se huomioi ulkomaille muuttaneita tutkinnon suorittaneita. Molemmilla korkeakoulusektoreilla ei tietoa -ryhmän osuus on huomattava (18–19 %), kun käytetään vuosi valmistumisen jälkeen -tietoja. Sen sijaan viisi vuotta valmistumisen jälkeen ei tietoa -ryhmän osuus laskee 6–7 %:iin. Uraseurannan selväksi vahvuudeksi nähtiin sen antama palaute, joka palvelee korkeakoulujen toiminnan kehittämistä.

Työryhmä esittää, että:

ammattiluokitusta ei käytetä rahoitusmallikriteerinä, mutta sitä voidaan hyödyntää muulla tavoin OKM:n ohjauksessa ja seurannassa.

Mahdollisuus ammattiluokituksen käytöstä rahoituskriteerinä samanaikaisesti uraseurantatietojen kanssa keskusteltiin työryhmässä, mutta se sai vain vähäistä kannatusta. Sen vaihtoehdon mukaan puolet työllistymistekijän rahoituksesta (pois lukien tohtorien työllistyminen) määräytyisi ammattiluokituksen perusteella ja puolet uraseurannan tuottamien tietojen pohjalta.

Uraseuranta laadullisen työllistymisen kriteerinä

Tutkinnon suorittaneille kohdistuviin kyselyihin perustuva uraseuranta sisältää työllistymisen mittaamisen kannalta sekä mahdollisuuksia että haasteita. Uraseuranta mahdollistaa koulutuksen arvioinnin koko kyselyhetken asti ulottuvan työuran osalta. Uraseurantakyselyt tukevat korkeakoulun kehittämistyötä. Uraseurannassa ei myöskään ole lähtökohteisesti sellaisia alakohtaisia eroja, joita ammattitietoihin sisältyy erilaisesta työllistymisestä johtuen. Uraseurannassa hyödynnetään myös tutkinnon suorittaneen subjektiivista

kokemusta työllistymisestään, ja se tuo tärkeän lisän laadullisen työllistymisen arviointiin. Uraseurannan vastausprosentti ja vaikuttaminen vastausaktiivisuuteen vaikuttavat myös tulosten tulkittavuuteen.

Työryhmä näki tärkeänä, että korkeakouluilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan, jota rahoitusmallissa käytettävät indikaattorit mittaavat. Samoin työryhmä piti tärkeänä rahoitusmallin ohjausvaikutusta korkeakoulujen toimiin, joita tavoitteita uraseuranta osaltaan tukee.

Työryhmä näki uraseuranhankkeet tärkeinä koulutuksen kehittämisen kannalta. Uraseuranta tuottaa ensisijaisesti arvokasta tietoa koulutuksen suuntaamiseen ja jatkuvaan kehittämiseen. Samalla tulee muistaa, että tietojen käyttäminen rahoitusmallissa on tärkeä, mutta vain yksi uraseurantatiedon hyödyntämisen ulottuvuus.

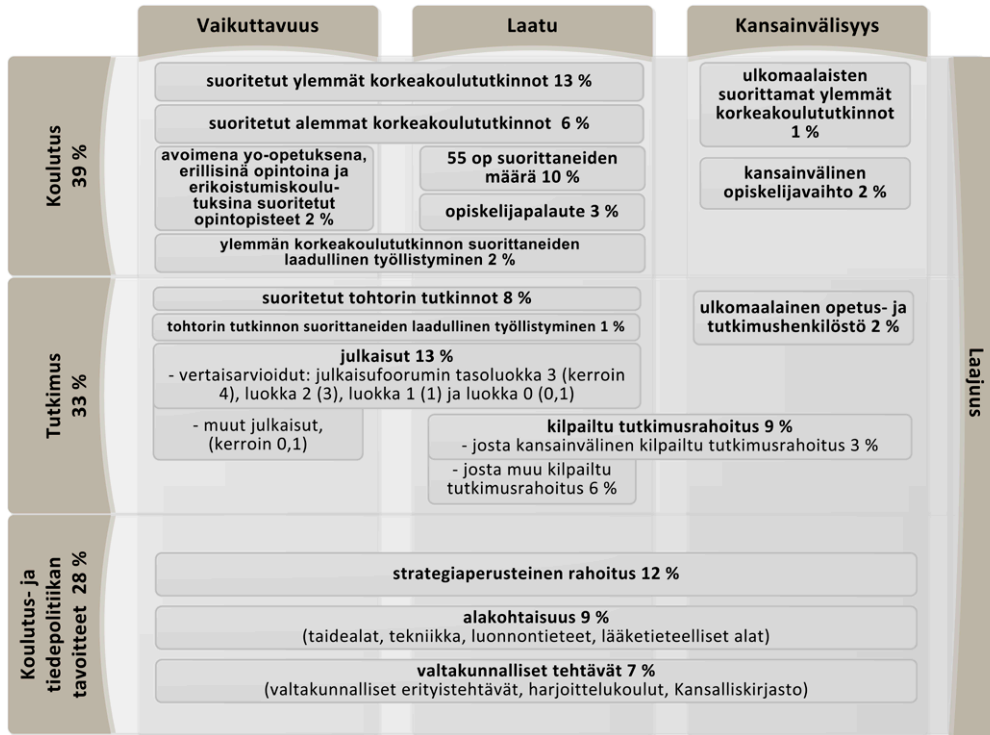
Työryhmä esittää, että:

laadullisen työllistymisen laskennassa hyödynnetään uraseurantakyselyjen tuloksia.

Ehdotus koskee ammattikorkeakoulututkintoja, ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, yliopistojen ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tohtorintutkintoja.

Seuraavalla sivulla on ehdotuksen mukaiset yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallikaaviot vuodelle 2019.

Uraseurannan laskenta eritellään tarkemmin luvussa 4.3.

Kuvio 11. Yliopistojen rahoitusmalli 2019

Kuvio 12. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2019

4.3 Työryhmän ehdotus laadullisen työllistymisen indikaattorien laskennasta

Työryhmä käsitteli kokouksissaan uraseurantakyselyjen sisältämiä kysymyksiä ja väittämiä identifioidakseen rahoituskriteereiksi soveltuvat kysymykset. Työryhmän lähtökohtana uraseurantakysymysten valinnassa oli se, että kysymysten joukon on oltava riittävällä tavalla rajattu niiden ohjausvaikutuksen sekä rahoitusmallin selkeyden varmistamiseksi. Kysymysten on oltava myös riittävän yksiselitteisiä. Olennaiset kysymykset liittyvät tilanteeseen työelämässä sekä koulutuksen vaikutukseen siihen. Myös koulutuksen antamat työelämävalmiudet nähtiin olennaisiksi. Esitettävät kysymykset ovat sellaisia, joihin korkeakoulu voi omalla toiminnallaan selkeästi vaikuttaa. Vastaaajaa profiloivat, työtä ja työn luonnetta kuten vakituisuutta tai työskentelysektoria koskevat kysymykset on rajattu rahoitukseen vaikuttavia mittareita koskevan ehdotuksen ulkopuolelle.

Työryhmä esittää, että ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa rahoituksen laskennassa hyödynnetään seuraavia uraseurantakyselyn³ kysymyksiä:

Kysymyksen 3: "Arvioi tyytyväisyyttäsi vuonna 2012 suorittamaasi tutkintoon seuraavien väittämien perusteella. Valitse sopivin vaihtoehto." kolmas väittäjä: "Tutkinto antoi riittävät valmiudet työelämään"

Kysymys 4: "Miten tyytyväinen olet kokonaisuudessaan vuonna 2012 suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?"

Kysymys 19: "Miten hyvin pystyt (tällä hetkellä) hyödyntämään ammattikorkeakouluissa hankkimaasi osaamista."

Kysymys 20: "Miten hyvin työsi vastaa (tällä hetkellä) vaatavuustasoltaan ammattikorkeakoulutustasi."

Kysymyksen 21: "Kuinka tärkeitä seuraavat osaamiset ovat nykyisessä työssäsi? Miten hyvin amk-opiskelu kehitti kyseisiä osaamisia?" kysymysvaihtoehto: "Miten amk-opiskelu kehitti kyseisiä osaamisia?". Kysymyksestä seuraavat väittämät:

- 2. opinnoista saatu käytännön osaaminen
- 4. ongelmanratkaisutaidot
- 13. kehittämisosaaminen

³ Työryhmän käsittelemä ammattikorkeakoulujen uraseurannan kysymyslomake, syksyn 2016 versio.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-454-2>

- 14. kyky oppia ja omaksua uutta

Lisäksi työryhmä esittää, että ammattikorkeakoulujen uraseurantakyselyn kysymykseen 21 lisättäisiin seuraavat väittämät, jotka sisältyisivät rahoituslaskentaan

- 16. itseohjautuvuus/oma-aloitteisuus
- 17. yrittäjyystaidot

Kysymyksen 21 painoarvo laskennassa olisi yhteensä 1, jolloin yksittäinen väittämä laskennassa olisi painoarvoltaan 1/6

Laskettaessa rahoitusta uraseurannan perusteella vastaajajoukkoon sisällytettäisiin myös ylempien korkeakoulututkinnon suorittaneet vastaajat.

Työryhmä esittää, että yliopistojen rahoitusmallissa ylempien korkeakoulututkintojen osalta hyödynnetään rahoituksen laskennassa seuraavia uraseurantakyselyn⁴ kysymyksiä:

Kysymyksen 3: "Arvioi vuonna 201x suorittamaasi tutkintoa seuraavien väittämien perusteella. Valitse sopivin vaihtoehto." neljäs väittämä: "Koulutus antoi riittävät valmiudet työelämään."

Kysymys: 4. "Miten tyytyväinen olet kokonaisuudessaan vuonna 2011 suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?"

Kysymys 19: "Miten hyvin pystyt (tällä hetkellä) hyödyntämään yliopistossa oppimiasi tietoja ja taitoja."

Kysymys: 20: "Miten hyvin työsi vastaa (tällä hetkellä) vaativuustasoltaan yliopistollista koulutustasi."

Kysymyksen 24: "Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi?" kysymysvaihtoehto: "Miten yliopisto-opiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia?" Tästä väittämät:

- 3. analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot
- 4. tiedonhankintataidot
- 21. kyky oppia ja omaksua uutta
- 23. tiedeidenvälisyys/moniammatillisissa ryhmissä toimiminen
- 26. itseohjautuvuus/oma-aloitteisuus

⁴ Yliopistojen maisterin tutkinnon suorittaneiden uraseurannan 2016 kyselylomake:
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-454-2>

Lisäksi työryhmä esittää, että yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden uraseurantakyselyn kysymykseen 24 lisättäisiin seuraava väittämä, joka sisältyisi rahoituslaskentaan

– 27. yrittäjyystaidot

Kysymyksen 24 painoarvo laskennassa olisi yhteensä 1, jolloin yksittäinen väittämä laskennassa olisi painoarvoltaan 1/6

Työryhmä esittää, että yliopistojen rahoitusmallissa tohtorin tutkintojen osalta hyödynnettään rahoituksen laskennassa seuraavia uraseurantakyselyn⁵ kysymyksiä:

Kysymys 21. Miten hyvin voit hyödyntää tohtorikoulutuksessa oppimiasi asioita nykyisessä työssä?

Kysymys 22. Miten hyvin nykyinen työsi vastaa vaativuustasoltaan tohtorikoulutustasi?

Tohtorikyselyn kysymykseen 22 sisältyvää vastausvaihtoehtoa ”en osaa sanoa” ei huomioitaisi rahoituslaskennassa.

Tohtorintutkinnon suorittaneille kohdennettava kysely poikkeaa jonkin verran sekä yliopistojen maisterin tutkinnon suorittaneille vuonna 2016 tehdystä kyselystä että ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille suunnitellusta kyselystä. Pääosin näille eri vastaanottajaryhmille kohdennettujen kyselyiden erot perustuvat tutkintojen erilaisiin luonteesiin. Työryhmä kiinnitti erityistä huomiota siihen, että tohtorien uraseurantakyselyssä ei kysytä tutkinnon suorittaneen tyytyväisyyttä suoritettuun tutkintoon. Työryhmä esittää, että tohtorin tutkinnon suorittaneiden uraseurantakyselyyn lisätään tähän liittyvä kysymys:

”Miten tyytyväinen olet kokonaisuudessaan vuonna 201x suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?”

Ehdotuksen sisältämällä vuodella 201x tarkoitetaan tohtorin tutkinnon suorittaneiden valmistumisvuotta. Ehdotuksen mukainen tohtorien kokonaistyytyväisyyden kartoitus tuottaisi osaltaan työryhmän näkemyksen mukaan arvokasta tietoa tohtorikoulutuksen kehittämiseen

Ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon sekä tohtorintutkinnon suorittaneille kohdistuvat kysymykset

⁵ Yliopistojen tohtorin tutkinnon suorittaneiden uraseurannan 2015 kyselylomake:
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-454-2>

kattaisivat monipuolisesti valmistuneen henkilön näkemykset siitä, millä tavoin henkilö on hyödyntänyt saamaansa tutkintoa ja osaamista työelämässä sekä miten saavutettu koulutus on hänen mielestään vastannut työelämän vaatimuksia.

Työryhmä keskusteli uraseurantaa koskevan rahoituskriteerin laskentatavasta. Työryhmä pohti työnsä aikana kahta erilaista laskentatapaa, ns. vastauspisteiden laskentaa sekä erillisen kokokertoimen (korkeakoulun koon huomioonottava kerroin) käyttämistä laskennassa.

Kokokertoimen käyttämisellä tarkoitetaan sitä, että uraseurantakyselystä hyödynnettäisiin korkeakoulun vastausten keskiarvo, joka kerrottaisiin erillisellä kokokertoimella, joka perustuisi esimerkiksi korkeakouluissa suoritettujen tutkintojen määrään. Työryhmän keskustelussa todettiin, että vaikka kokokertoimen käyttäminen olisikin teknisesti mahdollista, se olisi kannustavuuden kannalta epätarkoituksenmukaista. Korkeakoulujen koon mukaan määräytyvän kertoimen käyttäminen ei kannustaisi keräämään palautetta mahdollisimman laajalta valmistuneiden joukolta. Vastaavia ulkoisia kertomia ei käytetä muidenkaan korkeakoulujen rahoitusmallin osatekijöiden laskennassa.

Vastauspisteiden laskennalla tarkoitetaan sitä, että kunkin opiskelijan vastaukset pisteytetään ja kaikki yksittäisen korkeakoulun opiskelijoiden vastausten pisteet lasketaan yhteen. Korkeakoulun vertailuluku rahoituksen laskennassa muodostuu kaikkien opiskelijoiden vastausten summasta. Tällöin rahoitukseen vaikuttaa sekä valmistuneen vastauksissaan antama arvio että vastausten määrä. Kyselyn vastaukset käsitellään vastauspisteistä muodostuvana korkeakoulukohtaisena summana ilman painokertoimia. Tämä laskentatapa on käytössä muidenkin rahoitusmallin tekijöiden osalta ja se vahvistaa rahoitusmallin läpinäkyvyyttä. Kun jokaisen uraseurantakyselyyn vastanneen opiskelijan vastaukset ovat yksittäisen korkeakoulun rahoituksen näkökulmasta palkitsevia, se myös kannustaa korkeakouluja mahdollisimman monen vastaajan hankkimiseen. Korkeakoulu saa tutkinnon suorittaneiden opiskelijoidensa näkemykset ja kokemukset tarjoamansa koulutuksen työelämärelevanssista. Palautetta voidaan hyödyntää monin tavoin korkeakoulun toiminnan kehittämiseen. Vastaavaa laskentaa käytetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa opiskelijapalautteen perusteella määräytyvän rahoitustekijän laskennassa.

Työryhmä esittää, että:

uraseurantakyselyjä hyödynnetään laskennassa siten, että kyselyn rahoitustekijöiksi valituista kysymyksistä kunkin korkeakoulun saamien yksittäisten kysymysten vastausten pisteet lasketaan yhteen. Valmistuneiden vastausten summapistemäärän avulla määritetään korkeakoulun suhteellinen osuus uraseurantakyselyn perusteella jaettavasta rahoituksesta.

niiden kysymysten osalta, joiden vastausvaihtoehtojen vaihteluväli ei ole 1–6, vastaukset skaalataan yhtenäiselle asteikolle rahoitusta laskettaessa.

Rahoituksen laskennassa käytettäisiin kolmen viimeisimmän saatavilla olevan vuoden keskiarvotilastoja, mikä vastaa rahoitusmallin muiden laskennallisten indikaattorien laskentaa.

4.4 Työryhmän muut ehdotukset

Yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon sekä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden kysely toteutetaan tällä hetkellä 5 vuotta tutkinnon suorittamisesta. Tohtorin tutkinnon suorittaneiden kysely toteutetaan kaksi–kolme vuotta valmistumisen jälkeen. Edellinen kysely on toteutettu vuonna 2015 vuosina 2012–2013 valmistuneille. Työryhmä pitää uraseurantakyselyiden aikaväliä valmistumisen ja seurannan välillä tarkoituksenmukaisena eikä esitä tähän muutoksia. Nykyiset yliopistojen tutkimukset toteutetaan kuitenkin vain joka toinen vuosi, minkä työryhmä näkee ongelmallisena. Työryhmä katsoo, että kyselyjen toteuttaminen joka vuosi varmistaisi sen, että jokaiselta valmistuneelta kysyttäisiin heidän näkemystään saamaansa koulutukseen ja kokemuksiin työelämässä. Tämä palvelisi koulutuksen kehittämistä mutta myös vahvistaisi korkeakoulujen yhteyttä alumneihinsa. Lisäksi tietojen kerääminen vuosittain vahvistaisi tekijän käyttöä rahoitusmallikäytössä, sillä rahoitusmallin laskennalliset kriteerit lasketaan kolmen vuoden keskiarvoilla. Työryhmä esittää, että:

uraseurantakyselyt toteutetaan jatkossa vuosittain.

Työryhmä keskusteli uraseurantojen tuottamasta hallinnollisen lisätyön määrästä. Keskustelussa todettiin, että uraseurantojen toteutuksen hallinnollista taakkaa voidaan jatkossa keventää mm. siirryttäessä hyödyntämään digitaalisia kyselytyökaluja sekä automatisoimalla kyselyn toteutusta.

Työryhmä käsitteli uraseurantakyselyjen lomakkeiden sisältöjä ja teki niihin kehittämisehdotuksia. Uraseurannoissa käytetyt kysymysten vastausasteikot vaihtelevat niin kyselyn sisällä kuin eri kohderyhmille tarkoitettujen kyselyjen välilläkin. Esimerkiksi maisterin tutkinnon suorittaneille kohdistettavan kyselyn kysymys 19 ”Miten hyvin pystyit/pystyt hyödyntämään yliopistossa oppimiasi tietoja ja taitoja” sisältää kolmiportaisen vastausasteikon ja kysymys 20. ”Miten hyvin työsi vastasi/vastaa vaatavuustasoltaan yliopistollista koulutustasi” neliportaisen vastausasteikon. Useimmissa väittämässä käytetään kuitenkin kuusiportaista asteikkoa. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille suunnitellussa kyselyssä kysymyksessä 20 käytetään viisiportaista asteikkoa kun puolestaan yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille sekä tohtorin tutkinnon suorittaneille kohdennetuissa kyselyissä on käytetty neliportaista asteikkoa. Yliopistoista valmistuneilta maistereilta ja tohtoreilta ei kysytä onko työ selvästi koulutusta vaativampaa. Tuon kysymyksen esittäminen olisi perusteltua, samaan tapaan kuin se toteutetaan ammattikorkeakouluista valmis-

tuneille tehtävässä kyselyssä. Vastausasteikkojen ja kyselyn hyödynnettävyyden kehittämiseksi työryhmä esittää, että:

uraseurantakyselyjen lomakkeiden kehittäjät yhdenmukaistavat kyselyissä käytetyt asteikot.

Ehdotus koskee niitä kysymyksiä, joihin vastatessaan tutkinnon suorittanut arvioi koulutustaan ja työtään.

Työryhmä keskusteli myös vastauksiin soveltuvasta asteikosta. Työryhmän näkemyksen mukaan esimerkiksi useimmissa kysymyksissä käytetty kuusiportainen vastausasteikko soveltuisi käyttöön myös niihin kysymyksiin, joissa tällä hetkellä kyselyissä käytetään kolme-, neljä- tai viisiportaista asteikkoa. Tämä mahdollistaisi lisäksi kysymysten muuttamisen haluttaessa väittämien muotoon niiden kysymysten osalta, jotka eivät ole vielä väittämiksi muotoiltu. Työryhmä katsoo, että uraseurantakyselyjen kehittäjien tulisi kyselyjen jatkokehitystyössä arvioida mikä yhtenäinen asteikko olisi tarkoituksenmukainen, kuinka yhdenmukaistaminen tulisi toteuttaa, mitä kysymyksiä se koskisi ja millä aikataululla kyselyiden muuttaminen esitetyllä tavalla olisi mahdollista.

Eri kohderyhmille kohdennetuissa uraseurantakyselyissä on myös satunnaisia eroja kysymysten ja vastausvaihtoehtojen ohjeistuksessa, joiden osalta työryhmä esittää uraseurantakyselyjen toteuttajille ehdotuksen termistön tarkistamisesta. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille suunnitellun sekä vuonna 2016 maisterin tutkinnon suorittaneille kohdennetun kyselyn kysymykseen kolme ja kysymykseen 20 kiinnitettiin huomiota. Kysymyksessä 3 arvioidaan tyytyväisyyttä suoritettuun tutkintoon. Ammattikorkeakoulusta valmistuneille tarkoitettussa kysymyksessä väittämä kohdistetaan tutkintoon ja yliopistoista valmistuneille maistereille tarkoitettussa kyselyssä koulutukseen. Kysymyksessä 20, jossa arvioidaan työn vastaavuutta vaativuustasoltaan suoritettuun koulutukseen nähden, kysymys kohdistuu muotoilultaan koulutukseen, mutta osa vastausvaihtoehdoista kohdistuu puolestaan koulutustasoon. Kyselyiden vertailtavuuden ja hyödynnettävyyden vahvistamiseksi työryhmä esittää, että:

uraseurantakyselyjen lomakkeiden kehittäjät yhdenmukaistavat kyselyissä käytetyt käsitteet.

Ehdotus käsitteistön yhdenmukaistamisesta koskee sellaisia kysymyksiä ja väittämien tekstimuotoiluja, jotka ovat sisällöllisesti vastaavia eri kyselyissä ja joissa käytettyjen käsitteiden eron ei voi katsoa olevan tarkoituksenmukainen johtuen arvioitavien tutkintojen erilaisista sisällöistä. Uraseurantakyselyjen kehittäjien tulisi kehittämistyössään arvioida sitä, missä kysymyksissä yhdenmukaistaminen olisi tarkoituksenmukaista ja kuinka se tulisi toteuttaa.

Lähdeluettelo

- CHEPS 2015. Harry de Boer, Ben Jongbloed, Paul Benneworth, Leon Cremonini, Renze Kolster, Andrea Kottmann, Katharina Lemmens-Krug, Hans Vossensteyn. Performance-based funding and performance agreements in fourteen higher education systems. Report for the Ministry of Education, Culture and Science. Center for Higher Education Policy Studies, Universiteit Twente.
- Department of Education 2016. Teaching Excellence Framework: year two and beyond. 2016
- EUA 2015: Designing Efficient Strategies for University Funding. European university association 2015.
- EUA 2016: Public Funding Observatory 2016. European university association 2016.
- Eurograduate 2016. Testing the Feasibility of a European Graduate Study. Final report of the EUROGRADUATE feasibility study. EUROGRADUATE Consortium 2016.
- Mikkonen, J; Lavikainen, E. 2012: Rahheet duuniin, työllistymisen laatu ammatillisella toisella asteella, 2012, opiskelijoiden tutkimussäätiö Otus
- NCL 2015. Performance Based-Funding for Higher Education. National Conference of State Legislatures. <http://www.ncsl.org/research/education/performance-funding.aspx>
- OKM 2015a: Ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliksi 2017 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:18.
- OKM 2015b: Ehdotus yliopistojen rahoitusmalliksi 2017 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:19.
- OKM 2016: Miten tohtorit työllistyvät. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:3.
- Sainio, J. 2008. Viisi vuotta kentällä. Katsaus vuonna 2002 valmistuneiden yhteiskuntatieteilijöiden työuran alkuun. Aarresaariverkosto 2008. <https://www.aarresaari.net/uraseuranta/julkaisut>
- Sainio J., Carver E. 2016. Tavoitteidensa mukaisella työuralla – Aarresaari-verkoston tohtoriuraseuranta 2015, vuosina 2012–2013 valmistuneet <https://www.aarresaari.net/uraseuranta/julkaisut>
- TEK 2016, Työmarkkinatutkimus 2015, palkat toimiasemittain yksityisellä sektorilla. Tekniikan akateemiset.
- Tuominen, V. 2013. Maistereiden työllistyvyys. Itä-Suomen yliopiston julkaisu.
- Tilastokeskus 2011: Ammattiluokitus 2010. Käsikirjoja 14:2011.
- YK 2015: Handbook on Measuring Quality of Employment. A Statistical Framework. United Nations Economic Commission for Europe. 2015.

Liite 1. Akava Ry:n ja Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL Ry:n lausuma

16.2.2017

Eriävä mielipide

Työryhmä oli aivan viime hetkiin asti esittämässä kahta vaihtoehtoista mallia laadullista työllistymistä kuvaavaksi rahoituksen indikaattoriksi. Akava ja SYL kannattivat esillä ollutta yhdistelmäindikaattoria, mikä olisi ollut yhdistelmä valmistuneiden subjektiiviseen kokemukseen perustuvan uraseurantatiedon sekä ammattiasemaan perustuvan tilastollisen tiedon työllistymisestä. **Ammattiasemaluokituksen ja uraseurannan tiedot täydentäisivät toisiaan hyvin.**

Akava ja SYL esittävät, että yliopistojen rahoitusmallissa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyneiden perusteella jaettava rahoitusosuus (2 %) muodostuisi siten, että 1 % määräytyisi ammattitietotilastojen perusteella ja 1 % uraseurannan perusteella. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyneiden perusteella jaettava rahoitusosuus (4 %) muodostuisi siten, että 2 % määräytyisi ammattiaseman perusteella ja 2 % uraseurannan perusteella.

Yhdistelmäindikaattori toisi laadukkaamman lopputuloksen. Subjektiiviseen kokemukseen perustuva ja ammattiaseman perusteella kerättävä tieto eivät kilpailisi keskenään, vaan muodostaisivat verrattain hyvän kokonaisuuden työllistymisen kokokuvasta. Pelkkään kyselyaineistoon perustuva indikaattori on pitkällä aikavälillä ongelmallinen, koska kyselyaineiston laatu on niin riippuvainen valmistuneiden vastausaktiivisuudesta. Vuonna 2014 yliopistojen uraseurantakyselyyn vastasi 4 361 ylemmän korkeakoulututkinnon tai päättyvän alemman korkeakoulututkinnon vuonna 2009 suorittanutta. Vastausaste oli 41 %.

Tilastokeskuksen rekisteriaineistot täydentäisivät hyvin uraseurannan *kyselyaineistoa*. Ammattiasemaluokituksen tilastointi on erittäin korkeatasoista Tilastokeskuksen työtä ja tilastojen keruu ja kehittäminen ovat vakaalla pohjalla pitkälle tulevaisuuteen. Tilastokeskuksella on kattavat henkilötietoihin perustuvat *rekisteriaineistot*, joiden tietoja yhdistelemällä on mahdollista saada luotettavaa tietoa valmistuneiden sijoittumisesta työmarkkinoille. Alustavat tiedot ammattiasemaluokitukseen perustuvasta työllistymisestä osoittivat, että olisi erittäin tärkeää seurata ja selvittää, mistä tilastojen kertomat työllistymisen erot johtuvat.

Korkeakoulukohtainen työllistymisen ja alueellisten erojen systemaattinen seuranta sekä tietojen julkaisu toisivat tärkeää valtakunnallista tietoa korkeakoulutuksestamme. Samoin ne palvelisivat korkeakouluja niiden omassa kehittämistyössä. Molempien tietojen seu-

ranta mahdollistaisi myös kiinnostavat ”ristiintaulukoinnit” ammattiasemaluokituksen ja uraseurantatiedon välillä. Ammattiasemaluokituksen käyttö varmistaisi myös tilastoinnin kehittämisen ja näin sen puutteita voitaisiin myös korjata ajan kuluessa. Koulutustasomme on tunnistettu laskevan ja tämänkin tilanteen korjaaminen edellyttäisi meiltä lisää tietoa työllistymisen luonteesta.

Ida Mielityinen
asiantuntija
Akava ry

Tapio Heiskari
asiantuntija
SYL ry

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-454-2 (PDF)

ISSN 1799-0351 (PDF)